

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa/>

№ 11 (2340) Год XLVI

Беласток 18 сакавіка 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Сустрэча на фарносце хрысціянства

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

У панядзелак 26 лютага адбылося спатканне Камісіі культуры, адукацыі і спорту Сейміка Падляскага ваяводства з прадстаўнікамі нацыянальных меншасцей. Пра ўсе грубасці і тонкасці, звязаныя з гэтай сустрэчай, я папрасіў расказаць аднаго з яе галоўных ініцыятараў, раднага Ваяводскага Сейміка і намесніка старшыні Галоўнага праўлення Праваслаўнага брацтва св.св. Кірылы і Мяфодзія, д-ра Яна Зенюка.

Прысутнічалі прадстаўнікі беларускіх і праваслаўных арганізацый. Адсутнічалі ромы, татары і літоўцы. Адсутнасць літоўцаў можна тлумачыць своеасаблівай спецыфікай іхніх абставін, іншых чым нашых. Менавіта яны загадваюць Фондам пагранічча ў Сейнах, які распараджаецца бюджэтам у 1 млн. 300 тысяч злотых. Сродкі гэтыя павінны былі расходвацца на патрэбы ўсяго памежжа, аднак у беларускім напрамку нічога адтуль не выдзелена; усё прыручылі для сваіх мэт.

У беларускіх і праваслаўных арганізацый праблема дыяметральна іншая: улады Падляскага ваяводства не хочць заўважыць патрэб грамадзян, якія яны прадстаўляюць. Таму менавіта гэтыя меншасныя арганізацыі настойвалі на сустрэчы з уладамі, каб усё ж такі прыгануць ім пра гэта. Мы мелі, сказаў Ян Зенюк, інфармацыю, што ў Вармінска-Мазурскім ваяводстве дзейнічае Камісія па справах нацыянальных меншасцей і на іх патрэбы з ваяводскага бюджэту адведзена 75 тысяч злотых з магчымасцю падваення гэтай сумы. Калі фарміравалася структура Ваяводскага сейміка, мы прапанавалі стварыць у нас Камісію нацыянальных меншасцей, аднак большасць дэпутатаў нашу прапанову адкінула. Год таму мы разглядалі план бюджэту нашага ваяводства, дзе меншасці найбольш адметныя і мнагалікія, а якія ў тым плане адсутнічалі. Мы сталі дамагацца сустрэчы ўлад з намі, каб пазнаёміць іх з меншасцямі. Старшыня Сейміка Кшыштаф Юргель спачатку згадзіўся ладзіць такое мерапрыемства ў лістападзе мінулага года, але адтэрмінавалася яно аж да лютага.

Сустрэчу адкрыў Тадэуш Васнеўскі, старшыня Камісіі культуры, адукацыі і спорту, а затым выступіў старшыня Сейміка Кшыштаф Юргель. Прыгануў ён гісторыю і заўважыў, што Павел Ясяніца пісаў ужо, што талерантнасць у Рэчы Паспалітай была. Прамоўца заўважыў, што ствараецца спрыяльная атмасфера і што Падляшша найбагацейшае культурай нацыянальных меншасцей. Шкада, што не сказаў ён нічога пра дзеянне Сейміка ў гэтым плане.

Славамір Іванюк спаслаўся вось на нулявую падтрымку ваяводскім бюджэ-

[працяг 4]

Валянціна Бабулевіч: „Ліцэісты напісалі вельмі добрыя працы”.

Анна Дзюбанос і Мажэна Яканюк — пераможцы Алімпіяды.

Пад знакам Багдановіча

— Найвышэй будзем ацэньваць індывидуальнае мысленне, калі нават яно не будзе супадаць з нашымі поглядамі, — заявіў прафесар Аляксандр Баршчэўскі — старшыня камісіі Цэнтральных элімінацый VII Алімпіяды беларускай мовы, якая 2 сакавіка 2001 года праходзіла ў Гайнаўскім белліцэ. — У гэтым годзе вучні яшчэ больш ангажуюцца ў саборніцтва, бо змяніліся прыныцы паступлення лаўрэатаў у вышэйшыя навучальныя ўстановы. Пераможцы Алімпіяды беларускай мовы без уступных экзамэнаў будуць прымацца не толькі на філалагічныя факультэты, але і на матэматыку ці фізіку.

Вучням трэба было напісаць працу на адну з трох тэм і перакласці з польскай мовы на беларускую тэкст пра Слуцкую персярню. Так як і ў час акруговых элімінацый усе тры тэмы пісьмовых прац звязаны былі з творчасцю Максіма Багдановіча.

— Найбольш вучняў рашылася пісаць пра спецыфіку творчасці Багдановіча, найменш — аб жанчынах і каханні ў яго творчасці. Аднак тая меншасць напісала вельмі добрыя працы. Прадставілі яны цікавыя асабістыя думкі і ацэнкі, не карыстаючыся кніжнымі распрацоўкамі. Ліцэісты штораз больш адважна даюць свой аналіз і ацэнкі. Мянэцца спосаб падрыхтоўкі вучняў, што з’яўляецца заслугай настаўнікаў, — сказала член камісіі Валянціна Бабулевіч.

У ходзе вуснай часткі алімпіяды вучні адказвалі на пытанні, якія выцягвалі з білетамі. Датычылі яны беларускай літаратуры ад часоў Вялікага княства Літоўскага да нашага часу. На гэты раз свабодныя тэмы тычыліся беларускіх перыядычных выданняў у Польшчы.

— У белліцэях рэалізуюцца розныя праграмы навучання беларускай мовы

і зараз мы з настаўнікамі беларускай мовы кансультуем праграмы, паводле якіх ствараюцца пытанні. Не адымаем балаў, калі вучні хочць адзін раз памяняць тэму вуснага адказу. Ліцэісты дадаткова могуць расказаць пра свае зацікаўленні або на запрапанаваныя сабою свабодныя тэмы, што можа павысіць ацэнку, — адзначыў старшыня камісіі Аляксандр Баршчэўскі. — Тэмы пісьмовых прац прымеркаваны былі да 110 гадавіны з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Аб гэтым мы паведамілі школам загадзя. У наступным годзе мінае 90 гадоў з дня нараджэння Максіма Танка і хочам, каб чарговая алімпіяда была прысвечана яго творчасці.

Пераможцамі Алімпіяды беларускай мовы сталі Анна Дзюбанос і Мажэна Яканюк з Бельскага белліцэя, якія сабралі па 95 балаў. Другое месца занялі Ева Міхальчук і Эмілія Даніловіч з Гайнаўскага белліцэя і Анэта Цібік, Ян Грайко і Моніка Калішэвіч з Бельскага белліцэя, якія атрымалі па 94 балы. На трэцім месцы апынуўся Давід Скавародка з Гайнаўскага белліцэя, набіраючы 91 бал.

Пераможцаў віншаваў арганізатар Алімпіяды беларускай мовы, кіраўнік Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта прафесар Аляксандр Баршчэўскі і Уладзімір Каральчук — саветнік-пасланнік Пасольства Рэспублікі Беларусь у Варшаве. У мінулым годзе Пасольства РБ было суарганізатарам паездкі пераможцаў алімпіяды і іх настаўнікаў у Беларусь. Прафесар Аляксандр Баршчэўскі таксама запрасіў сёлетніх лаўрэатаў, фіналістаў і іх настаўнікаў на экскурсію ў Мінск.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Захапіла прыгажосць праваслаўя

Гайнаўскі дэкан і бурмістр запрасілі дыпламатаў у Свята-Троіцкі сабор. Айцец Міхаіл паказаў ніжнюю царкву, расказаў пра гісторыю пабудовы сабора і Міжнародны фестываль царкоўнай музыкі. Пасля гасці выслухалі канцэрт у выкананні хору Свята-Троіцкага сабора.

[візіт 3]

Як дзялілі Беларусь

Тэрыторыя Беларускай Народнай Рэспублікі фармальна апынулася ў межах чатырох краін, аднак у сапраўднасці пра лёс усходняй Беларусі вырашалі ў Маскве, дзе неўзабаве былі прыняты рашэнні аб вяртанні часткі беларускіх зямель, далучаных да Расіі і Украіны, у межы БССР.

[Рыжскі трактат 4]

Герой, які зляцеў з неба

У Белагорцы клікала знакаміта тэма — трэба было адшукаць ніўскага героя, Міколу Курцэвіча, белабрысага хлопчыка-спевака, пра якога ў 1956 годзе пісаў Сакрат Яновіч. Гэта, дарэчы, мела быць тэма ў „Зорку” — з нагоды 45-годдзя газеты.

[рэпартаж 5]

Быць карыснымі для людзей

Не ўдаецца акцэнтаваць увагі выключна на консульскіх справах. Гэта ж Беласточчына з кампактна пражываючай часткай беларускай нацыянальнай меншасці. У сувязі з тым займаюць увагу культурныя справы, пытанні маладзёжнага і турыстычнага абмену, гандлёва-эканамічных адносін.

[інтэрв’ю з консулам 8]

Гармонія жыцця

Навуку Ніна закончыла ў 1939 годзе. На старой ручной машыны шыла яна сабе і багацейшым аднавяскоўцам. Трэба было раздабыць грошы на лепшую машыну. У 1940 годзе купілі машыну маркі „Зінгер”, якая прыводзілася ў рух педаллю.

[успаміны 10]

Як не парк, то запаведнікі

Цяпер ваяводскія ўлады стараюцца выкарыстаць юрыдычныя хітрыкі і стварыць запаведнікі прыроды без згоды грамадства. Я — ляснік і бачу, што непатрэбная такая колькасць запаведнікаў на абшары ажно 10 тысяч гектараў Белавежскай пушчы.

[хітруіства 11]

Беларусь — беларусы

Зноў „тройка”

Візіт прадстаўнікоў еўрапейскай „парламенцкай тройкі”, які праходзіў з 5 па 7 сакавіка, быў першым, у ходзе якога абмяркоўваліся будучыя прэзідэнцкія выбары.

Прэзідэнт Парламенцкай асамблеі АБСЕ Адрьян Севярын, кіраўнік Палітычнага камітэта Савета Еўропы Тэры Дэвіс і старшыня дэлегацыі па сувязях з Украінай, Беларуссю і Малдовай Марынус Віерсма правялі шэраг сустрэч, традыцыйных для такога роду візітаў. У першы дзень прайшлі перамовы з кіраўнікамі дыпламатычных місій еўрапейскіх дзяржаў, з амерыканскім і расійскім пасламі, а таксама сустрэчы са спецыялістамі аналітычных цэнтраў і сацыёлагамі. Адбыліся перагаворы з кіраўнікамі абедзвюх палат Нацыянальнага сходу, першым намеснікам міністра замежных спраў Сяргеем Мартынавым і старшынёю Цэнтральнай выбарчай камісіі Лідзіяй Ярмошынай. Зрэшты, былі і такія, якія шырока не афішаваліся: з лідэрамі чатырох буйнейшых апазіцыйных партый (Вінцуком Вячоркам, Анатолям Лябедзькам, Мікалаем Статкевічам і Станіславам Шушкевічам). Яшчэ адна сустрэча нават не ўпамінаецца ў афіцыйнай праграме візіта, а менавіта з магчымымі кандыдатамі ў прэзідэнты ад апазіцыі. З кім менавіта з іх сустрэкаюцца прадстаўнікі „парламенцкай тройкі”, а таксама сутнасць перагавораў пакуль не распаўсюджваецца.

Ёсць падставы, каб трывожыцца

Зараз у Беларусі 1 мільён 498 тысяч 417 школьнікаў. З іх на беларускай мове вучацца крыху больш як 435 тысяч — гэта 29 працэнтаў. Лічба ўвесь час „падае”. Паруску вучацца 70,9 працэнта школьнікаў. Дарэчы, летась было роўна 70.

Зараз падрыхтаваны папраўкі да Закона аб адукацыі, дзе запісана вось так: „Грамадзяне маюць права на выбар мовы навучання і выхавання ў межах магчымасцяў, якія прадастаўляе сістэма адукацыі”.

Вельмі трывожны пункт. Ён разыходзіцца з тымі гарантыямі, якія дае грамадзяніну Канстытуцыя. Дастаткова ў нейкім раённым адзеле адукацыі заявіць, што магчымасцяў няма — і пытанне само сабой вырашаецца. Альбо дырэктар школы рукамі развядзе: ну няма магчымасцяў, чаго вы хочаце? І пачне трактаваць іх адвольна.

Дакумент гэты складзены толькі паруску, і пераклад мой, асабісты. Я думаю, з таго ўсё і пачынаецца: закана-

Рускія фашысты супраць нумарацыі

У Гродне масава распаўсюджваецца газетка-ўлётка „Голас веры”. У верхнім куточку газеты стаіць штамп „Русское Национальное Единство (А. П. Баркашова)”. У „Воззвании к белорусскому народу”, што змешчана ў газетцы, баркашоўцы пратэстуюць супраць пазначэння ў беларускіх пашпартах пажыццёвага нумара ўладальніка. Маладзёны, якія раздаюць газетку каля праваслаўнага сабора па вуліцы Ажэшкі гавораць, што гэта выданне епархіі.

Айцец Аляксандр Велісейчык запэў-

Дарэчы, цяпер пачалося стварэнне дэмакратычнай кааліцыі, якая будзе займацца вылучэннем кандыдата ў прэзідэнты. У кааліцыі ўжо згадзіліся прыняць удзел Уладзімір Ганчарык, Павел Казлоўскі і Міхаіл Чыгір. Не выключана, што ў хуткім часе да іх далучацца іншыя палітыкі. Мяркуючы па ўсім, задача кааліцыі — стварыць адзіную перадвыбарную каманду. У залежнасці ад таго, у каторага з кандыдатаў у прэзідэнты будзе да моманту аб’яўлення выбараў найбольшы рэйтынг, у яго карысць пачнуць працаваць яго канкурэнты — калегі па кааліцыі.

Найбольш значным вынікам візіта стала заява „тройкі” аб трох крытэрыях, ад выпאўнення якіх будзе залежаць прызнанне прэзідэнцкіх выбараў. У прыцыпе, адпавядаюць яны тым, якія былі агучаны ў мінулым годзе. Уладам трэба будзе ўнесці змяненні ў выбарчыя законы, забяспечыць роўны доступ да сродкаў масавай інфармацыі, а таксама стварыць клімат даверу. Прыгадаем, што ў мінулым годзе крытэрыяў было чатыры. Аднак міжнародныя арганізацыі, мяркуючы па ўсім, рашылі, што пашырэнне паўнамоцтваў парламента не з’яўляецца прыцыповым патрабаваннем напружана прэзідэнцкіх выбараў.

Вольга ТАМАШЭўСКАЯ
Белорусская деловая газета,
№ 931 ад 7.03.2001 г.

даўчая ўлада працуе чамусьці на адной з двюх дзяржаўных моў. Ад яе не адстае выканаўчая ўлада, як у цэнтры, так і на месцах. Тады чаго мы хочам?

Дарэчы, пра цэнтр. Тое, што ў Мінску сёння на беларускай мове навучаецца ўсяго 8,4 працэнта вучняў, гонару нікому не робіць.

У сталічнай вобласці мы не далічыліся ў гэтым навучальным годзе адразу 14 беларускамоўных школ. На Магілёўшчыне — пяці, на Гомельшчыне — таксама пяці, у Брэсцкай вобласці — чатырох, на Віцебшчыне — адной.

Адзіны рэгіён, дзе назіраўся рост — Гродзенская вобласць. Тут дабавіліся чатыры беларускамоўныя і чатыры рускамоўныя школы — але за кошт раздзялення двухмоўных школ.

З інтэрв’ю старшыні рэспубліканскага грамадскага аб’яднання „Таварыства беларускай школы”, дацэнта Белдзяржуніверсітэта Аляся ЛОЗКІ для „Звязды” (№ 49-50 ад 7 сакавіка 2001 г.).

ніў „Пагоню”, што Гродзенская епархія не мае аніякага дачынення да выдання і распаўсюджвання гэтай улёткі:

— На тэрыторыі нашай епархіі выдаецца толькі газета „Гродзенскія епархіяльныя ведамасці”, і яшчэ адна нашая суполка выдае газету „Праваслаўны веснік”.

У выхадных даных фашыстоўскага „Голасу веры” пазначана, што ўлётка друкуецца ў Расіі.

Пагоня № 10 (506)
ад 7 сакавіка 2001 года

Рэха ІІІ Міжнароднага кангрэса беларусістаў

Адкрыты ліст Сакрату Яновічу

Адам МАЛЬДЗІС

Як і першая сесія, другая сесія ІІІ Міжнароднага кангрэса беларусістаў таксама не карысталася асаблівай увагай сродкаў масавай інфармацыі — як афіцыйных, так і неафіцыйных. Хаця запрашэнні былі пасланы некалькім дзесяткам рэдакцый, на пасяджэннях прысутнічалі лічаныя журналісты.

І тым не меней, асабліва наракаць на няўвагу не даводзіцца. Сярод афіцыйных выданняў хочацца вылучыць „Звязду”. Анатолий Мяснікоў, яе карэспандэнт, сядзеў на кангрэсе ад пачатку і да канца, змясціў у газеце некалькі добразычлівых матэрыялаў. Навуковая падзея выклікала цікавасць „Настаўніцкай газеты”, „Ведаў”, „Голасу Радзімы”, „Культуры”, „Літаратуры і мастацтва”, маскоўскіх „Известий”, беластоцкай „Нівы”, амерыканскага „Беларускага дайджэста”. Польскі часопіс „Nowe Kontrasty” звярнуў увагу на тое, што Міжнародная асацыяцыя беларусістаў адчувае хранічны недахоп сродкаў, і заклікае патэнцыяльных спонсараў аказаць дапамогу ў выданні матэрыялаў кангрэса.

І ўжо шокавы стан выклікаў у мяне артыкул пісьменніка Сакрата Яновіча „Быццё сабой”, надрукаваны вельмі аператыўна — ужо ў першым сёлетнім нумары польска-беларускага штотомсячніка „Czasopis”, які выдаецца на сядзібе аўтара ў Крынках на Беластоцчыне. Прачытаў яго, абуджаны нейкім унутраным штуршком, а пятай гадзіне раніцы і ўжо не мог заснуць, не разумеючы, што і да чаго. Бо ведаючы С. Яновіча як таленавітага пісьменніка, вострага публіцыста, спадзяваўся хаця б на мінімальную аб’ектыўнасць, разумеючы нашай сітуацыі, атрымаў жа аплывуху ў выглядзе прамых абвінавачванняў у... грантакрадзе (падсвядома нарадзілася такое вызначэнне).

Аднак давайце па парадку. У пачатку артыкула, які займае цэлую старонку, аўтар паведамляе, што напружана Каляд пабываў ажно на двух кангрэсах запар — беларусістаў у Мінску і Кангрэсе культуры ў Варшаве (у адрозненне ад нашага, відаць, урадавым). Далей выказваецца незадавальненне тым, што яны адбыліся ў халодны час, у канцы года. Робіцца намёк, што прычынай таму стаў „апошні званок на выкарыстанне грантаў і ахвяраванняў спонсараў”. Маўляў, арганізатарам трэба было лобой цаной выкарыстаць грошы, бо загінулі б, спісаныя (не ведаю, як там было ў Варшаве, а ў нас — наадварот, таму што сесія двойчы адкладвалася якраз з-за адсутнасці сродкаў, якія прыйшлі... пасля закрыцця кангрэса). Таму аўтар „шалёна абуралася на сябе, што паімчаўся на абедзве імпрэзы. Дарэчы, вельмі чыноўніцкія, дзе пераважалі якраз не творцы культуры, але разнамасныя чыноўнікі, якія жывуць з культуры” (гм, за Варшаву не ручаюся, але ў нас толькі два „чыноўнікі” выступалі з дакладамі: рэктар Беларускага інстытута праблем культуры і дырэктар Цэнтра імя Ф. Скарыны, сярод жа астатніх удзельнікаў з 12 краін у чыноўніцтве ніхто заўважаны не быў, бо паглядзіце, хто ж прыехаў хаця б з той жа Беластоцчыны — праф. Смолкова, праф. Мірановіч, дактары Глагоўская і Латышоўнак, словам, адно „чынавенства”).

Далей — болей: „Тысячная публіка (і як яна толькі ўмясцілася ў разлічаную на трыста чалавек канферэнц-залу нашай акадэміі навук, аднаму аўтару вядома. — А. М.) як у Мінску, так і ў Вар-

шаве была мне рашуча варожа (гм, навошта ж тады было ў Мінску акружаць сябе той варожай публікай і гадзінамі расказваць ёй пра свае творчыя справы? — А. М.). Інакш і быць не магло, калі я быў амаль адзіным удзельнікам, якому арганізатары адчуваліся змушанымі вярнуць кошты падарожжа (і некалькі іншых коштаў). Належыць прызнаць, што справу тлумачылі выразна з самага пачатку: кангрэсавыя гасці прыязджаюць за кошт інстытуцый, у якіх яны працуюць. Значыць, загадзя было вядома, які гатунак людзей прыедзе”. Прачытаў гэты абзац — і адчуў, што ў мяне зараз можа паехаць, як кажа моладзь, „крыша”. Бо як жа тады быць з навуковай „публікай” ва ўсім свеце, якая ездзіць за свае грошы (бо можа) або за грошы сваіх універсітэтаў і інстытутаў (калі не можа за свае) на ўсе кангрэсы ды канферэнцыі? Дарэчы, так і прыехалі на наш кангрэс усе іншыя ўдзельнікі з Польшчы, з заходніх краін. І толькі некалькімі дакладчыкам з постсаветскай прасторы мы былі вымушаны вярнуць кошты білетаў, бо інакш яны не прыехалі б. Каюся, грэшны грантакрад, першапачаткова нам хацелася прыплюсаваць да іх настаўнікаў ды навукоўцаў, што жывуць на зарплату меншую, чым сто долараў у месяц, і гаспадар „Villi Sokrates” (ён жа і грантаатрымальнік), але потым перадумалі, бо за што нам тады было б выдаваць матэрыялы кангрэса, у тым ліку і даклад самога С. Яновіча?!

Далей — яшчэ болей: „Абмеркаванні — тыя беларускія і тыя польскія — нямнога мелі агульнага з культурай, затое многа — з праблемамі ўстаноў, якія кормяцца культурай, іх бюджэтам і акладамі [...] Сумнае ўсё гэта, як трыбухі з алеем”. І далей ідзе тырада супраць аднаго і адзінага нашага прамоўцы, якога сапраўды слухачы сагналі з трыбуны. Але ж... ён быў не чыноўнікам, а мала каму вядомым эканамістам. Слова мы яму далі на той падставе, што і самому С. Яновічу, г.зн. на падставе асабістай заяўкі. Бо якая ж тады дэмакратыя — прафесару ці пісьменніку слова даць, а прэтэндэнту на адкрыццё сусветнай мовы — не даць. (Дарэчы, таго ж прэтэндэнта за тыдзень да кангрэса на „ўра” прымалі ў ЮНЕСКА). З апошняй фразай спрачацца не буду. Сумна было — дык сумна, кожны мае права на свой погляд. Толькі вось стаўкамі ў асацыяцыі беларусістаў, арганізацыі грамадскай, няўрадавай і непрыбыткавай, ніхто, ні прэзідэнт, ні віцэ-прэзідэнты, ні вучоны сакратар, не кормяцца, бо **ўсё робіцца на грамадскіх асновах**. Адсюль і цяжкасці з „перадачай эстафеты”: ну не хоча маладзейшае пакаленне ў нас працаваць без таго ж „аклада”.

А вось яшчэ далей ужо ідзе тое, што з’яўляецца крымінальнай інсінуацыяй у адрас арганізатараў кангрэса і мяне асабіста. Папракнуўшы арганізатараў за тое, што ў гатэлі „Акадэмічная” не было мыла і, прабачце, туалётнай паперы (гм, пажыў бы тады аўтар у інтэрнаце на месцы сваіх калег з Гродна, Магілёва ці Верхнядзвінска), што ў акадэмічнай сталоўцы яго кармілі „дашкольнымі” порцыямі ды яшчэ з маленькіх, не бачаных раней талерачак, С. Яновіч робіць глыбокадумны вывад, дзеля якога і пісаўся ўвесь артыкул: „Само сабой напрошваецца пытанне: у чыю кішэню ідуць тыя гранты? Ведаю, што яны зусім не малыя, што іх хапае, каб прызва-

[працяг & 4]

Захапіла прыгажосць праваслаўя

Паслы ў Свята-Троіцкім саборы.

Гайнавяне, якія ў нядзелю Трыумфу праваслаўя, 4 сакавіка 2001 года, пасля Літургіі выходзілі са Свята-Троіцкага сабора, заўважылі ваяводу Крыстыну Лукашук, старасту Уладзіміра Пятрочука і бурмістра Анатоля Ахрыццока, якія спазіралі ў напрамку дарогі, што вядзе ў Бельск-Падляшскі. Неўзабаве з'явіліся паліцэйскія машыны і два шыкарныя аўтобусы, з якіх выйшлі дыпламаты сарака краін. У царкве служыўся яшчэ малебен за развіццё і замацаванне праваслаўя ў свеце. Дыпламаты завязалі размову з гайнавянамі.

Праваслаўныя беларусы — не гусі

Гасцям не давялося доўга чакаць, бо зараз выйшаў гайнаўскі дэкан, мітра-

форны пратаіерэй Міхаіл Негарэвіч і разам з бурмістрам Анатолям Ахрыццоком запрасілі дыпламатаў у Свята-Троіцкі сабор. Айцец Міхаіл паказаў ніжнюю царкву, расказаў пра гісторыю пабудовы сабора і Міжнародны фестываль царкоўнай музыкі. Пасля гасці прайшлі ў галоўную царкву і выслушалі канцэрт царкоўнай музыкі ў выкананні хору Свята-Троіцкага сабора.

— Візіты дыпламатаў патрэбныя, каб даведаліся яны, што мы, праваслаўныя беларусы, не гусі, што ў нас свая мова і культура не горшыя за іншыя, — заявіў айцец Міхаіл Негарэвіч. — Падышлі да мяне амбасадары Грэцыі, Югаславіі і Палесціны. Многія дыпламаты раней уяўлялі сабе, што ў Польшчы паў-

сюднае рымска-каталіцкае веравызнанне. Захапіла іх прыгажосць праваслаўя.

Спраўды, дыпламаты захапляліся царкоўнай музыкай, фрэскамі і ўнутраным абсталяваннем сабора.

У Падляшскім ваяводстве

На Падляшша паслы з сем'ямі прыехалі два дні раней. Паездку ладзіла Міністэрства замежных спраў, якое некалькі разоў у год арганізуе дыпламатам экскурсіі ў розныя месцы Польшчы. У Беластоку замежныя гасці спаткаліся з праваслаўным епіскапам Іакавам і рымска-каталіцкім архібіскупам Войцехам Зембам, пабывалі ў палацы Браніцкіх, дзе паглядзелі фільм пра Падляшскае ваяводства. Пасля жанчыны наведалі фабрыку дываноў „Агнэля”, а мужчыны з'ездзілі ў прадпрыемства „Агрос”, дзе вырабляюць сокі. Затым дыпламаты паехалі ў Сейны і Вігры. Сярод гасцей, якія суправаджалі дыпламатаў у Гайнаўцы былі папскі нунцій Юзэф Кавальчык, Драгічынскі біскуп Антоні Дыдыч і пасол Владзімеж Цімашэвіч.

З Гайнаўкі гасці паехалі ў Паказны запаведнік Белавежскага нацыянальнага парка, дзе паглядзелі зуброў, ваўкоў, аленьяў. Вялікае зацікаўленне выклікаў зубронь — гібрыд зубра і каровы. Потым на брычках адправіліся ляснымі дарогамі ва ўрочышча Старая Белавежа. Там пры вогнішчы слухалі выступлен-

не „Чарамшыны”. Адтуль дыпламаты на аўтобусах адправіліся ў Варшаву.

— Візіт паслоў у Гайнаўку — вель-

Айцец Міхаіл Негарэвіч: „Мы, праваслаўныя беларусы, не гусі, у нас свая мова і культура не горшыя за іншыя”.

мі ўдалае мерапрыемства па прапагандаванні нашых турыстычных магчымасцей. Тое, што мы зрабілі за адзін дзень, прымаючы замежных дыпламатаў, трэба было б рабіць доўгі час, друкуючы і распаўсюджваючы даведнікі, — адзначыў стараста Гайнаўскага павета Уладзімір Пятрочук. — Гасці былі захоплены нашай шматкультурнасцю і багаццем прыроды. Некаторыя паслы прыедуць на Міжнародны фестываль царкоўнай музыкі, а амбасадар Чэхіі Ян Місяж быў зацікаўлены вырошчваннем рапсу, які чэхі выкарыстоўваюць для вытворчасці экалагічнага паліва.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Балгары на Падляшшы

Фонд „Ведаць як” займаецца прапагандаваннем польскага вопыту ў галіне палітычнай, грамадскай, культурнай і гаспадарчай трансфармацыі. Супрацоўнічае ён з арганізацыямі ў краінах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. У рамках абмену вопытам у нашу краіну запрашаюцца дэлегацыі з былых сацыялістычных краін, каб пазнаёміць іх з вырашэннем праблем, якія ўзніклі ў ходзе пераўтварэння палітычнага і эканамічнага ладу ў Польшчы. Ад 5 сакавіка г.г. у Варшаве пабывала дэлегацыя з 12 членаў Балгарскай Рэспубліканскай рады па этнічных і дэмаграфічных справах. Балгарскія парламентарыі, міністэрскія чыноўнікі ды прадстаўнікі ромскай і турэцкай меншасцей на працягу тыдня знаёміліся з праблемамі нацыянальных меншасцей у Польшчы. Апрача сустрэч з палітыкамі і міністэрскімі чыноўнікамі ў Варша-

ве балгарскія гасці зрабілі візіт у шматнацыянальнае Падляшскае ваяводства. 8 сакавіка наведалі яны Парафіяльную ромскую пачатковую школу ў Сувалях, а ў Беластоку сустрэліся з паслом Сейма і заадно старшынёю ГП БГКТ Янам Сычэўскім. На другі дзень гасці з Балгарыі пабывалі на Радзі „Рацыя” і ў рэдакцыі „Нівы”.

Балгараў перш за ўсё цікавіла гісторыя і цяперашнія становішча „Нівы”, яе садзеянне захаванню нацыянальнай свядомасці беларусаў і вырашэнню набалелых сацыяльна-эканамічных праблем насельніцтва. Гасці заўважылі ў Польшчы, таксама як і ў Балгарыі, настальгію часткі грамадства па мінулым. Гэтая заканамернасць — вынік збяднення грамадзян, якіх у складаным матэрыяльным становішчы не цешаць дэмакратычныя свабоды.

Віталь ЛУБА

Дыпламаты завязалі размову з гайнавянамі.

VI Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы

Рэдакцыя „Нівы” і Беларускае саюз Рэспублікі Польшча аб'яўляюць VI Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы.

Тэматыка

Арганізатары не абмяжоўваюць тэматыкі дасыланых твораў. У конкурсе будуць разглядацца працы на беларускай мове.

Прыныцы ўдзелніцтва

1. Конкурс праводзіцца ў трох узроста-вых групках:

— I група: дзеці і моладзь пачатковых школ,

— II група: моладзь сярэдніх школ,

— III група: дарослыя (выключна аўтары, якія не з'яўляюцца членамі літаратурных творчых саюзаў).

2. У рамках груп конкурс праводзіцца ў дзвюх катэгорыях: паэзіі і прозы.

3. Конкурсныя працы, надрукаваныя на машынцы або разборлівы рукапіс у трох экзэмплярах (паэтычныя творы — 3-5 вершаў, іншыя літаратурныя формы

— аб'ёмам да 22 старонак стандартнага машынапісу) трэба падпісаць крыптанімам, пазначыць нумарам узроставай групы і паслаць на адрас:

**Redakcja „Niwu”, skr. poczt. 149
ul. Zamenhofska 27
15-959 Białystok 2**

з прыпіскай на канверце: VI Ogólnopolski Konkurs Poezji i Prozy Białoruskiej.

4. Прозвішча, імя і дакладны адрас аўтара дасланных конкурсных прац трэба пазначыць у асобным заклееным канверце, падпісаным звонку такім нумарам узроставай групы і крыптанімам, як і конкурсныя працы.

5. На конкурс трэба дасылаць творы, якія дагэтуль нідзе не друкаваліся і не ўзнагароджваліся на іншых конкурсах.

6. Арганізатары не вяртаюць дасланных твораў.

Тэрміны

1. Тэрмін дасылання конкурсных прац

мінае **24 чэрвеня 2001 г.** (вырашае дата паштовага штампа).

2. Вынікі конкурсу будуць аб'яўлены ў канцы ліпеня 2001 г.

3. Уручэнне ўзнагарод адбудзецца на адмысловай сустрэчы. Аб тэрміне мерапрыемства лаўрэаты і астатнія ўдзельнікі конкурсу будуць пайнфармаваны і запрашаны прыняць у ім удзел. Прадугледжваецца таксама аўтарская сустрэча з лаўрэатамі.

Узнагароды

1. Арганізатары прыдбаюць грашовыя і рэчавыя ўзнагароды. Дапускаюцца таксама ўсялякія іншыя ініцыятывы арганізацый і прыватных асоб з мэтай павелічэння колькасці ўзнагарод. Арганізатары будуць садзейнічаць такім ініцыятывам.

2. Арганізатары ўстанаўліваюць 1-3 узнагароды для найлепшых дэбютантаў. Аб падзеле і вартасці астатніх узнагарод рашае ўстаноўленае арганізатарамі журы.

3. Журы можа не выкарыстаць усяго фонду ўзнагарод.

4. Арганізатары прадугледжваюць магчымасць публікацыі ўзнагароджаных твораў (без права аўтараў на ганарары) на старонках „Нівы”, у агульнапольскім друку і па радыё.

5. Як дадатковая ўзнагарода прадугледжваецца па меры фінансавых магчымасцей выданне асобнага зборніка ўзнагароджаных і дадаткова вылучаных цераз журы прац.

Заклучныя заўвагі

1. Працы, якія не адпавядаюць правілам конкурсу, не будуць разглядацца.

2. У справах, якія вынікаюць з супярэчлівага тлумачэння правілаў, канчатковае рашэнне выносяць арганізатары ў паразуменні з журы.

3. Сакратарыят конкурсу змяшчаецца ў:
**Redakcja „Niwu”, ul. Zamenhofska 27
15-959 Białystok, tel. 743 50 22**

Адкрыты ліст Сакрату Яновічу

[2 *працяг*]

іта прыняць запрошаных гасцей”. У заключэнне — яшчэ больш катэгарычна пра злачыннасць і шкоднасць „мерапрыемстваў такога тыпу”: „Абурае мяне цыннізм іх арганізатараў, якія, відаць, усведамляюць, што так рэалізаваныя кангрэсы з’яўляюцца не больш чым фармальнай падставай, каб камусьці прысвоіць сабе немаленькія сумы. Колькі трэба адчуваць пагарды да стваральнікаў культуры, каб іх так патрактваць, от, як так званых прысутных”.

Са свайго боку я павінен адказаць на абурэнне абурэннем. Што — шаноўны стваральнік культуры не ведаў, у якую краіну ён едзе? Не ведаў, што ў нас глыбокі крызіс? Забыў, як выглядаў той жа крызіс нядаўна ў Польшчы? І дзе С. Яновіч быў шчыры — на старонках часопіса ці пры развітанні ў Мінску, калі мы сядзелі ў маім пакойчыку, пілі каву, гаварылі пра цяжасці (дарэчы, нашай беднасцю С. Яновіч абураўся сам — на старонках той жа „Нашай свабоды”), пра тое, што грант (той, „раскрадзены”) яшчэ не прыйшоў?! Мой гасць тады выказваў падзяку за гасціннасць... Што ж тады здарылася паміж нашай апошняй сустрэчай і напісаннем артыкула? Аў-

тар выканаў чыйсьці заказ, чыпосьці волю? А калі так — то чыю? І ў імя чаго? Адказы на гэтыя пытанні калегі мне давалі, але яны занадта парадаксальныя, каб вось так узяць — і „агучыць”.

Калі ж гаварыць сур’ёзна, то я сапраўды варты папрокаў. Але не ў марнатраўстве, а ў звычайным скнарстве. Ну маглі мы расходваць (рабілі запыт) на штодзённае харчаванне спадара Яновіча і іншых нямінскіх калег да шасці мінімальнага зарплат, маглі пасяліць гасцей у „Юбілейнай” ці „Планеце”, дзе была б тая папера. Але мы ведалі, што грант прыйдзе ў палавінным памеры, а з яго хаця б палавіну трэба будзе пакінуць на выданне матэрыялаў. Бо інакш які сэнс праводзіць той кангрэс?! Дзеля чыноўніцкага прыгожага слоўца? Мы ведалі, што ЮНЕСКА прадпісвае грошы выдаткаваць найперш на „сутнасную”, навуковую частку кангрэса (значыць, С. Яновіча мы не павінны былі ўвогуле ні карміць, ні ўтрымліваць у гасцініцы, а зрабіць гэта ён быў павінен, паводле крытэрыяў ЮНЕСКА і еўрапейскіх стандартаў, за ўласны кошт, але ж тады не было б і самога кангрэса, яго „змястоўнай” часткі). Да кангрэса мы ўжо атрымалі (або і не атрымалі, пра-

што днямі пераканаўча пісала ў „Рэспубліцы” Інеса Багдзевіч) адказы ад многіх беларускіх банкаў і фірм, што яны ну анічым не могуць дапамагчы кангрэсу (толькі „Белатрактыв” пералічыў нам суму, роўную 50 доларам, — дзякуй яму і за гэта). Нейкі час кангрэсам „грантакрадам” здавалася, што ім увогуле пагражае даўгавая яма. Пра гэта добра ведаў С. Яновіч. Які і пра тое, што выдзеленая яму на дзённае харчаванне сума ў тры нашы мінімальныя аклады — гэта, прабачце за самабачаванне, двухтыднёвая зарплата тых навуковых супрацоўніц, якія самаахвярна шчыравалі як арганізатары кангрэса. А калі ведаў і абураўся, то чаму напісаў?

Адным словам, у польскім часопісе апублікаваны артыкул, які (паказваў юрыстам) любым судом — і польскім, і беларускім — можа кваліфікавацца як „абраза гонару і годнасці”. І не толькі маіх, але і ўсіх сяброў асацыяцыі, усіх прысутных на кангрэсе (у тым ліку і калег з Беластока, Варшавы, Любліна). Як наўмысны паклёп, які ўжо нанёс істотную матэрыяльную шкоду ўсёй асацыяцыі, бо пасля публікацыі патэнцыяльныя замежныя „грантадаўцы” раптам пачалі ад нас адмахвацца: хто іх, беларусістаў, ведае — ці то яны ўкралі, ці то ад іх укралі, але нешта там у іх было... За такое аўтара раней выкліка-

лі на дуэль, цяпер б’юць па фэйсу або выклікаюць у суд, каб атрымаць невялікую кампенсацыю. Але я не буду пакуль што рабіць ні таго, ні другога, ні трэцяга. Я занадта паважаю С. Яновіча як пісьменніка, што неаднойчы засведчыў і ў рэцэнзіях, і ў выступленнях у яго ж прысутнасці. Таму прапаную яму джэнтльменскі шлях вырашэння канфлікту. Рыхтуючы справаздачу для ЮНЕСКА (а там скрупулёзна правяраюць кожную плацэжку — ведаю з уласнага вопыту), мы пераканаліся, што на выданне шасці зборнікаў з матэрыяламі кангрэса (адзін з іх, якраз з тэкстам выступлення самога С. Яновіча, ужо аддаецца ў друкарню) пры самых сціплых тыражах нам не стае прыкладна трэці грошай, дзесьці 2 600-2 700 долараў. Таму патрабую, каб той, хто ўзвёў паклёп на асацыяцыю, быў пакараны за гэта аплатай коштаў друку аднаго са зборнікаў. Якога? Паколькі С. Яновіч з’яўляецца пісьменнікам, думаю, што літаратурнаўчага, таго, які рэдагуе Ул. Кохан. Гэта каля 700 долараў. Разумею, што самому аўтару артыкула гэта, мусяць, не пад сілу. Але ж дабрадзея ён можа знайсці. Хаця б сярод тых, хто дае гранты на аўтарытэтыны фонд „Villa Sokrates”. Рахунак-фактуру друкарні „Юніпол” перасылаю С. Яновічу лістом.

Адам Мальдзіс

Як дзялілі Беларусь

Семдзесят гадоў таму, 18 сакавіка, у сталіцы Латвіі Рызе палякі і бальшавікі, якія тады кіравалі Расіяй, падпісалі пакт і ў выніку падзялілі Беларусь на зоны савецкіх і польскіх уплываў. Сталася гэта пасля двухгадовай вайны, якая мела ўсе прыкметы каланіяльнага канфлікту. Абодва бакі задаволіліся кампрамісам, запрапанаваным польскімі дэлегатамі, які двухміліённую беларускую тэрыторыю пакідаў у межах Польшчы, а пра лёс шасці мільёнаў людзей гэтай нацыянальнасці мелі вырашыць улады бальшавіцкай Расіі. Большасць усходняй Беларусі — Віцебскую, Смаленскую, Магілёўскую губерні — уключылі яны ў склад Расійскай Федэратыўнай Савецкай Рэспублікі, частку Гомельскай падаравалі Украінскай ССР. З шасці паветаў Мінскай губерні стварылі Беларускую Сацыялістычную Савецкую Рэспубліку.

Тэрыторыя Беларускай Народнай Рэспублікі фармальна апынулася ў межах чатырох краін, аднак у сапраўднасці пра лёс усходняй Беларусі выра-

шалі ў Маскве, дзе неўзабаве былі прыняты рашэнні аб вяртанні часткі беларускіх зямель, далучаных да Расіі і Украіны, у межы БССР.

Рыжскі трактат часова задавальняў Савецкую Расію, даваў яе ўладам неабмежаваныя магчымасці ўплываць на сітуацыю ва ўсходняй Польшчы. Двухміліённая беларуская меншасць стала прадметам палітычнай маніпуляцыі з боку ўсялякіх маскоўскіх пасланцоў і агентаў палітычнай паліцыі. Бальшавікам сітуацыю аблягчаў нацыяналізм палітыкаў, якія прыдумалі ў хуткім часе ператварыць беларусаў у патрыятычныя масы польскай нацыянальнасці. Такую рэвалюцыю ў святломоці можна было праводзіць толькі паліцэйскімі метадамі, а вынік гэтай палітыкі па зразумелых прычынах быў зусім іншы, чым планавалася. Рыжскі пакт, аднак, па сваёй логіцы накідаў варшаўскім уладам курс на асіміляцыю.

Хаця за такія межы, супраць волі Пінскага, змагалася ў Рызе польская дэ-

легацыя, аднак гэтае пагадненне адкрывала шлях да верасня 1939 г. З этнічнага пункту гледжання рыжская мяжа была цалкам штучнай. Стварала яна саветам, якія на сваім баку мелі беларускую дзяржаўнасць, падставы дамагацца аб’яднання беларускага народа. Лёгка было знайсці прыхільнікаў гэтай ідэі нават сярод беларускіх антыкамуністаў. У Заходняй Беларусі не было ні грамадскага, ні палітычнага асяроддзя, якое адабрала б існуючы стан, затое шмат было ўсялякіх арганізацый у карысць далучэння да БССР.

Рыжскі пакт аказаўся цалкавітым правам беларускіх імкненняў да незалежнасці. Адганяў ён у беларускіх элітаў сон аб сваёй нацыянальнай дзяржаве. Падзелены дзяржаўнай мяжой беларусы не мелі вялікіх шанцаў выратавацца як нацыя ва ўмовах нахабнай русіфікацыі і паланізацыі. У трыштыцтыя гады русіфікацыя праводзілася з дадатковым фізічным знішчэннем інтэлігенцыі. Саветы вымардавалі ўсіх, хто адважыўся праявіць якое-небудзь нацыянальнае мысленне. Палякі, хаця не забівалі, але не дазвалялі элітам на якую-колькі нацыянальную дзейнасць. Пакт рашуча закрыў шлях да на-

цыянальнай дзяржавы, на які беларусы ўступілі напрыканцы першай сусветнай вайны. Ні на ўсход, ні на захад ад рыжскай мяжы не было месца для беларускага нацыянальнага жыцця.

Спробы змагання беларускіх патрыётаў з акупацыйнымі рэжымамі пад кіраўніцтвам эміграцыйнага ўрада БНР, які знаходзіўся ў сталіцы Літвы — Коўне, патанулі ў моры правакацый і здрады. Нацыянальны незалежніцкі беларускі рух неўзабаве апынуўся пад кантролем савецкіх спецслужбаў. Палітычная адукацыя беларускага грамадства Заходняй Беларусі вельмі хутка пачала развівацца вакол ідэі неабходнасці яднання ў рамках савецкай дзяржаўнасці. Бутафорыя ў выглядзе БССР стварыла жыхарам Заходняй Беларусі ілюзію беларускага дому. Гэтым прывідам бальшавікі, а пасля расійскія нацыяналісты, вельмі доўга спакушалі беларускі люд. Рыжскі дагавор вельмі выразна паказвае таксама, што народы не маюць і не могуць мець ніякіх сяброў, толькі адны інтарэсы. Але гэтая простая праўда, пакуль што, яшчэ не дайшла да беларусаў.

Яўген Мірановіч

Сустрэча на фарносце хрысціянства

[1 *працяг*]

там беларускай культуры. Яўген Вапа паставіў уладам заклід, што яны не папулярныя культурную разнароднасць ваяводства, якая можа выклікаць зацікаўленне і ў краіне, і за мяжой.

— Чаму калектывы, якія прадстаўляюць Беласточчыну, — пытаў Яўген Вапа, — толькі польскія?

Старшыня Беларускага саюза прапанаваў таксама ўвядзенне многакультурнай адукацыі ў школах, бо вучні выносяць вельмі мала ведаў аб нацыянальных меншасцях.

Ян Хіліманюк прадставіў справу Беларускага музея ў Гайнаўцы. Папракнуў ён улады, што многа гавораць пра захаванне культурнай спадчыны, але не прызначаюць на гэта канкрэтных сродкаў. Перастаньце лічыць нас, гаварыў ён, царскімі каланістамі, бо мы з’яўляемся адвечнымі грамадзянамі Рэчы Паспалітай.

Валянціна Ласкевіч паставіла пытанне, чаму гэтая сустрэча адбываецца толькі цяпер, а Сеймік жа дзейнічае ўжо паўтара года. Расказала яна пра мерапрыемствы Беларускага грамадска-культурнага таварыства, на якія ваяводскія ўлады не прызначылі ні залатоўкі. Прапанавала яна прыняць сістэму супрацоўніцтва ўлад ваяводства з нацыянальнымі меншасцямі.

Пра адмову фінансавання ваяводскімі ўладамі беларускай і праваслаўнай выдавецкай дзейнасці гаварыў праф. Антон Мірановіч. Канстанцін Масальскі выказаў незадавальненне валакітай і пагардай розных улад да ягоных захадаў пра пабудову помніка праваслаўным.

Ян Зенюк яшчэ раз прапанаваў стварэнне Камісіі па справах нацыянальных і культурных меншасцей. Выказаўся ён таксама за арганізацыю сістэматычных сустрэч, прысвечаных розным канкрэтным справам. Прыгадаў ён і тое, што

нашы праблемы трэба бачыць не толькі ў культурным і гаспадарчым аспекце, але і ў кадравай палітыцы.

Праф. Адам Дабронскі, радны Сейміка ад ПСЛ, разважаў, як выкарыстаць культуру нацыянальных меншасцей, каб папулярываваць Падляшскае ваяводства.

— А мы ж гэта і прапануем! — нагадалі яму нашы прадстаўнікі, — толькі ніхто з улад гэтым не цікавіцца.

Радны Алендзкі з Сямятыч заявіў, што „ліст чатырнаццаці” да вярхоўных улад дзяржавы з’яўляецца правакацыяй. На сваю культуру не маем, гаварыў ён і прапанаваў яшчэ аднаць грошы, прызначаныя на Музычныя сустрэчы над Бугам. Нашы прадстаўнікі асвадомілі яго, што наша культура — таксама „наша”, а лістом трэба было зацікавіць Варшаву з-за абыякавасці да нашых патрэб з боку ваяводскіх улад.

Ян Зенюк прывёў яшчэ некалькі прыкладаў крывадушнасці беластоцкіх уладароў. Калі разглядаўся праект стварэння ў Супраслі іканаграфічнай філіі

Беластоцкага музея, дык тыя радныя, што ў камісіях Сейміка выказаліся за гэта станоўча, на сесіі, па загадзе кіраўніцтва клуба АВС, галасавалі супраць. У гэтай справе супраць быў і радны Сейміка з Супрасля! Яшчэ іншы радны даказаў, што калі не хапае сродкаў на ўсе мерапрыемствы большасці, то за здзяйсненне планаў меншасці трэба маліцца, а не патрабаваць грошай.

На заканчэнне сустрэчы прагучала пытанне, якія грошы Сеймік прадбачвае на культуру нацыянальных меншасцей. Старшыня Сейміка Кшыштаф Юргель пакінуў залу, а старшыня Камісіі культуры, адукацыі і спорту Тадэуш Васнеўскі сказаў, што гэтая справа будзе разглядацца на найбліжэйшай сесіі.

Добра, сказаў Ян Зенюк, што такая сустрэча адбылася. Паказала яна ўладам, што нашы праблемы абшырныя, а наконт іх вырашэння ўсе меншасці аднадумныя. Цяпер мы маем права прадстаўляць усё наша меншаснае асяроддзе.

Аляксандр Вярбыцкі

Герой, які зляцеў з неба

Ромак Крэйза — гарманіст, якога ведала і любіла ўся Беласточчына.

У Белогорцы клікала знакамітая тэма — трэба было адшукаць ніўскага героя, Міколу Курцэвіча, белабрысага хлопчыка-спевака, пра якога ў 1956 годзе пісаў Сакрат Яновіч. Гэта, дарэчы, мела быць тэма ў „Зорку” — з нагоды 45-годдзя газеты. У Белогорцах, уяўлялася мне, прывітае добры дзядзька, расказа пра жыццё, тое-сёе праспявае, урэшце ўспомнім і яго ўнукаў і яны, мабыць, цудоўна завершаць тэму — пойдучь слядамі дзедзі і таксама будуць спяваць беларускія песні. Словам, мроіўся мне тэкст як сонца: сімпатычны, аптымістычны, светлы.

— Пры нагодзе запішу крынкаўскія песні, — суцяшала сябе на ўсякі выпадак, бо чорныя думкі і прадчуванні не менш нахабна лезлі ў галаву.

Найперш доўга не магла я дазваніцца ў Белогорцы. Здавалася, вёска не за гарамі, усяго сем кіламетраў ад Крынак, а хутэй туды валамі заедзеш, як наладзіш тэлефонную сувязь. Спачатку кажучь званіць у Крынку, далей на пошту ў Крушыняны, а пасля інфармуюць, што ў Белогорцах няма тэлефона!

На ПКСе суцешылі, казалі, што аўтобус едзе праз вёску. (У сапраўднасці, ад прыпынку трэба ісці яшчэ два кіламетры!). Не было рады — клікала тэма. У рэйсавым аўтобусе Беласток — Шацілы змарыў мяне сон. Лясы, лясы... А хай сабе, пасплю! — пан шафёр паабяцаў высадзіць у Белогорцах.

Як з неба зляцеў

— Wolne? — не чакаючы майго адказу, у Крынках падсеў незнаёмы. Папраўдзе, усхвалявала мяне гэтае „wolne”! Аўтобус вёз усяго пяць пасажыраў.

— Romek jestem, — прадставіўся незнаёмы, — daleko jedziesz?

Пан Ромак, як і я, ехаў у Белогорцы. — А ты да каго? — пацікавіўся мой сусед.

— Я журналістка „Нівы”, мне трэба адшукаць аднаго дзядзьку.

— У Белогорцах?

— А што, вёскі няма? (чамусьці ўспомніўся той тэлефон).

Замест адказу пан Ромак пакруціў галавою.

— То *добро*, што я табе *папаўсо*.

Праўда, тая сустрэча і той музыкант Ромак Крэйза як з неба тады мне зляцелі.

Сярод шчырага народу

У хаце каля прыпынку ў Белогорцах не чулі пра Міколу Курцэвіча.

— То ён з нашае вёскі? — паціснула плячыма цётка.

— А *назвіско* такое чулі? — не адставаў мой гід Ромак.

— Было такое, — успомніла цётка.

Пасля апошніх слоў цёткі бліснула надзея. Яшчэ пяць хвілін назад хацелася плакаць. Ці не папала я ў нейкія іншыя Белогорцы?

Мае хваляванні, як хутка выявілася, былі непатрэбныя. Журналіст „Нівы” не прападзе сярод шчырага беларускага народа. Бо свет вялікі, — а Ганну Кандрацюк ведаюць нават у Азяранах-Малых, дзе жыве Ромак Крэйза.

— О, „Ніва”! Я сам беларус, праваслаўны, — мой новы знаёмы прыціснуў руку да сэрца.

Як чалавек вольнай прафесіі, калісь музыкант, а цяпер беспрацоўны, адразу перайшоў са мной на „ты”.

— Як у Белогорцах не выйдзе, то да мяне пойдзеш. Там табе пра вайну старыкі раскажуць. А пасля трактарам у Крынку адвезу.

Рэдактара прывёў

У пачатку вёскі Белогорцы павеяла рэлігійным сепаратызмам. У адным агародчыку стаялі праваслаўныя крыжы, метраў трыццаць далей — каталіцкія. Сама вёсачка невялікая, сем хат, адзін гаспадар, ні аднаго дзіцяці.

— Рэдактара вам прывёў, — прывітаўся з Сафіяй і Габрыелем Навумукамі, найстарэйшымі жыхарамі ў наваколлі, мой апякун.

— Курцэвіча Мікалая памятаеце?

— Таго што на „Пруссы” паехаў? — здзіўлялася бабуля, бо даўно, відаць, у Белогорцах не ўспаміналі прозвішча майго героя.

Тут я прыгадала ўсё, што ведала пра Міколу Курцэвіча. Што паўвека таму, калі пісала пра яго „Ніва”, валодаў ён надзвычай чыстым і мілагучным голасам і вельмі любіў спяваць. Аднак найбольш спадабаліся мне пароды рэдактара, які па-бацькоўску, хаця быў толькі на сем гадоў старэйшы за свайго героя, пісаў:

Нашаму маладому чытачу-спеваку радзім перш за ўсё ічыра заняцца вучобай у пачатковай школе, як і вывучэннем нот, сцэрагчы свой голас (часта ўжо ў такім узросце пачынаюць курыць!). А потым, калі спатрэбіцца, дапаможам у наступленні ў адпаведную школу.

— З такой пратэктывай хлопец мог далёка зайсці, — думала я ў дарозе ў аптымістычным сцэнарыі.

Пайшоў у сабачую скуру

Аптымістычны тэкст не атрымаўся. Наш герой не скарыстаў з парад рэдактара, школы не кончыў, не вывучыў нот, не скарыстаў з пратэктывы „паступіць у адпаведную школу”. Быццам на злосць рэдакцыі, стаў нявольнікам дрэнных звычак — пачаў піць гарэлку і курыць папярсы. Яшчэ ў маладыя гады падаўся на „прускія пэгэеры” шукаць лепшай долі. Час такі быў, што

маладзь уцякала з вёскі. Мала хто аставаўся ў 60-я гады на бацькавай гаспадарцы.

— Там прагуляў сваю долю, — уздыхае бабуля Сафія, — пайшоў у сабачую скуру. Ажаніўся без толку.

Сёння няма ўжо ў Белогорцах Курцэвічаў.

— Ужо з пятнаццаць гадоў будзе, як Міколы няма ў жывых. Пасля смерці ў Крушыняны на пошту яго вопратку прыслалі. Сястра тут жыла. Пісаровымі іх у нас звалі.

Жонка прадала інструменты

На заканчэнне прашу Рамана Крэйзу, музыканта-самавука, каб раскажаў пра сябе. Яго лёс мог быць падобным да лёсу майго героя, калі б той не выехаў у „Пруссы”.

— Я ўсю Беласточчыну з „зэсполам” аб’ехаў. У Рыбалах іграў, у Нурцы, у тваёй Ласінцы быў. Бывала, як у пятніцу пачнеш на вяселлі іграць, то ў аўторак скончыш.

Рамана Крэйзу з калектыву „Куранці” ўсюды ведалі і любілі. У Беластоку шанавалі, па вёсках. А колькі жыцця пры тым „зэсполе” скаштаваў. Непраспаняныя ночы, дзядзьчаты, паўлітра пры кожнай нагодзе. Бо сэрца да музыкі меў.

— Ну так, — перарываю аповед, — толькі чаму пра славу гаворым у прошлым?

Мой добры музыкант маўчыць пра сённяшні час. Цяжка яму, бо нават гармоніка не мае.

— Жонка інструменты прадала, — Ромак Крэйза пачынае хвалявацца. І на двары пачынае цягнуць, лупіць дождж са снегам.

...

— Толькі не лезь у сабачую скуру! — раю наўздагон Раману, адышоўшы ўжо на бяспечную адлегласць.

Ганна КАНДРАЦЮК
Фота аўтара

Від на Белогорцы.

„Сваякам” ад „Нівы”

Калі бярэшся за справу, дык рабі, каб з гонарам застацца. Сабралі былі творы (не ўсе, вядома) — а зрабіў гэты Георгій Валкавыцкі, якому не бракуе ніколі ні ініцыятывы ды выдатнага „нюху” да чужых спраў (пра свае асабліва не дбаў ён ніколі) — **нашых паэтаў вясковых**, якіх у нас шмат, а больш яшчэ не друкуецца. Такая паэтычная натура беларуская, што ў кожнай гміне пару паэтаў ёсць. Тых пяцёр найбольш вядомых, якія, асабліва як Дзядзька Квас, у памяці народнай засталіся, пад адной вокладкай у цёплагроўным макавым колеры сабраліся. Дзядзька Квас (Міхась Красоўскі) з Малынькі, дзед Кастусь (Канстанцін Пятэльскі) з Крушынян, ужо памер-

лыя, і Цётка Мальвіна (Анна Ігнатвіч) з Бельска, дзядзька Аркадзь Леўшук з Ціванюкоў ды рыбакоўскі дзядзька Фёдар Хлябіч — двух апошніх з Міхалоўскай гміны. Гміна тая асабліва павінна цешыцца, што жывуць там такія выдатныя індывідуальнасці ды таленты. Калі нас, разбегшыся, што ўжо і грошы маем на друк падрыхтаванага зборніка, каб раз-два надрукаваць яго і даць чытачам на свой ніўскі юбілей, аблілі вядром халоднай вады (весткай, што грошай папраўдзе не было і не будзе), думалі ўжо і ў гміну тую з шапачкай пабегчы, каб уладныя людзі хоць крышку наскраблі нам грашакоў на выданне твораў сваіх выдатных жыхароў. Але я, як прыклаўшая кры-

ху да гэтай працы свае рукі, памятаючы вельмі халодны прыём у тамашніх гмінных палацах і намёкі жыхароў, што не варта і пытацца, бо тамака беларускае не вітаецца з сантыментам, апусціла твая руку, а пасля склала іх у Гайнаўцы ў гэсце амаль што малітоўным і з слязоў у вачах успомніла Зіновію Галёнку пра нашу бяду. Той, у апошні час маючы клопаты (м.інш. з перасяленнем свайго рэстаранчыка ды рознымі на сябе паклёпамі), сказаў: „Не куплю сабе новых ботаў, але не буду сабой, калі вам не памагу!” Бачыце, чалавек з іншае гміны а нават з далёкае Варшавы, „нарваўшыся” нават на беларускія справы, расчуліўся чытанымі мною ў гастронамічнай установе вершамі нашых „сваякоў” і дзякуючы яму гонар маем прадставіць вам іхнюю кнігу *Сваякі*!

Тэксты незабыўныя, але, надрукаваныя ў тыднёвіку, улётныя. Мы тут у рэдакцыі маем усе гадавікі, можам у кожную хвіліну прыгадаць, успомніць, прачытаць. Даўно мінуў час, калі селянін на бяседзе мог з памяці сказаць доўгі верш, які яму спадабаўся ў газеце. А нашы людзі (вядома, не толькі сяляне, як я ўжо сказала, паэтычныя натурны) паэзію любяць. І смешна-сатырычную, і за душу кранаючую. Пра роднае. Дык няхай нішто з вас не пашкадуе твая пару злотых дзеля набыцця нашае новае настольнае кніжкі для ўсяе сям’і. І памятнае, і сардэчна-блізкае, якую можна ўзяць у рукі, паглядзіць па бліскучай і цёплай вокладцы. Бо з сэрцам яна была пісана, сабрана ды надрукавана.

Міра ЛУКША

**Сваякі*, Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”, Беласток 2001, сс. 79.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Дэкламатары з Нарвы: Анэта Кур'яновіч, Эмілія Іванюк і Малгажата Харкевіч.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Міхасёва самапіска

Ну, ніяк не пішацца Міхасю ў нулявым класе! Настаўніца кажа ўсім: бярыце алоўкі і выводзьце літарку за літаркай. У адным радзе па шэсьць-сем; тут кольца, тут палачка, тут хвосцік! А, па-першае, не алоўкам хочацца, а фламастэрам ці шарыкавай аўтаручкай. Ды не, аўта-

ручкай-самапіскай нельга пісаць малым, бо почырк будзе пасля неразборлівы, шарык слізгаецца па паперы і ніяк не выведзеш прыгожае кругленькае ці фасолькападобнае „О” ці палачку з гаплючком, ні носік, ні хвальку, а ўсе літары чамусьці хіляцца ва ўсе бакі, бы чаго кеп-

скага напіліся! Бярэ Міхась аловак, а яму тое кольца выходзіць як бульбачка, а ражок — як пакручаны цвік! А тая хвалька дык расцягнулася ў хвалю амаль на паўстаронкі! І чаму друкаваньня літары так мала падобныя на пісаньня! І нашто пісаць вучыцца, калі ўсё ўжо прачытае Міхась з газеты ды кніжкі? А ўсе ў свеце друкуюць на камп'ютэрах? Міхасёва пляменніца, вучаніца ліцэя, нават працы з польскай мовы мусіць аддаваць надрукаваньня для правэркі! Так настаўніца загадала. Ну, і на камп'ютэры хутчэй, сам Міхась пісаў не раз. Ну, дык нашто пісаць уручную...

Мама кажа: пані табе „палку” паставіць, калі не навучышся пісаць, і ў першы клас цябе не возьмуць! Але вучням нулявога класа ні адзінак, ні нулёў на ставяць. Праўда, страшна гучыць, што ў школу ўсе калегі пойдучь, усе тыя, што выводзяць старанна ў лінейках літаркі, а ты зноў будзеш хадзіць з малечамі... Узяў аловак у правую далонь Міхась, хоць так хочацца ў левую.

Польска-беларуская крыжаванка № 11

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

	Podstawa						
	Sowa						
Głowa		Ład		Pragnienie		Oda	
				Wół		Orzeł	
Nurek							

Адказ на крыжаванку н-р 7: Фон, парк, Варшава, фарш, нос, лік, ярд, Іна. Фан, парад, марш, ёрш, Канін, вока, клас.

Узнагароды, запісныя кніжкі, выйгралі: Міхал Герасімоў з Махнатага, Марыся Стэфанюк, Ева Русіновіч і Уля Філіповіч з Нарвы, Раман Лушчынскі, Ілона Асіпюк, Івона Маркевіч і Камілія Федарук з Бельска-Падляскага, Ева Сегень з Беластока. Віншуем!

Жураўлі

У родны край
З-за акіяна,
З-за высокіх сініх
Гор
Жураўлі ляцяць
Клінамі,
Абуджаючы
Прастор.
Я сабраў букет
Пралесак,
Па сырой бягу
Раллі.
Я крычу
На ўвесь палетак:
— Прывітанне,
Жураўлі!
І яны мяне
Вітаюць,
Мне крычаць:
„Курлы, курлы!..”
Верыў я —
Мяне пазнаюць,
Не забудуць
Жураўлі.

Леанід ШЫРЫН

А, можа, не так штосьці бачыцца Міхасю, што і лічбы таксама ўсе ў не той бок, што трэба, узіраюцца?

— Не атрымліваецца мне, — расплакаўся хлопчык над спецыяльным сшыткам, заведзеным мамай дома. — Напісаў, вось, „Д”, а як стаіўся. І зусім не ў той бок кепачка літарычна схіляецца! Каб мне такую самапіску, якая сама піша!

— Ага, — азвалася з кубачка, дзе стаялі каляровыя алоўкі, фламастэры ды самапіскі, — захацеў чаго! Каб само пісалася! А вазьмі ты люстэрка, паглядзі...

Міхась дастаў з мамай торбачкі з касметыкай малое люстэрка і глянуў на свой успацелы чырвоны тварык.

— Ды не на сябе глядзі, а на сшытак! — скамандавала чырвоная самапіска.

Прыклаў Міхась люстэрка да лістка, а з люстэрка паглядзела на яго прыгожая літарка, якую толькі што напісаў — спраўнае „Д”. Што за цуда! Як гэта так?! Ці не зачараваная літарка?!

— Гэта ты, Міхась, як твой дзедка, леваручны. І таму табе цяжка пісаць так, як усе дзеці. І не плач, не пераймайся. З леваручных дзетак вырастаюць і вучоныя, і прэзідэнты! Папрацуй без нерваў, і ўсё будзе добра! Спаткаемся ў першым класе!

Вось дык самапіска ў Міхася! Адразу весялей стала!

Міра ЛУКША

Клас-музей у Орлі

12 лютага 2001 года вучні Гімназіі ў Дубінах, якія вывучаюць беларускую мову, ездзілі ў Орлю. Мэтай паездкі было знаёмства з класам-музеям, у якім знаходзіцца экспазіцыя прадметаў, якія знаёмяць нас з побытам нашых продкаў. Сабраныя экспанаты сведчаць аб нашай багатай спадчыне. Мы ўбачылі ўмоўны куток вясковай хаты,

дзе змешчаны разнастайныя бытавыя прадметы, народныя ўборы і тканіны. Прадметы гэтыя знаходзяцца пад пагрозай забыцця ды канчатковага знікнення, таму іх зберагаць неабходна. Паездка ў Орлю адбылася дзякуючы нашай дырэктар Тамары Крайнік, якая ездзіла разам з намі.

Вучні Гімназіі ў Дубінах

Дарога кожнага дня

Няма жыцця без малітвы. Жыццё пазбаўленае малітвы ахінутае шаленствам і жахам. Душу праваслаўя становіць дар малітвы.

Васіль РАЗАНАЎ

Часам задумоўваюся над сваім жыццём ды, шукаючы дарогу ў будучыню, не ведаю, што рабіць. Калі я была малой дзяўчынкай вельмі хацела стаць журналісткай — пі-

Аня Садоўская дае інтэрв'ю Лукашу Сцепанюку. Фота Міры ЛУКШЫ

саць у газеты, усюды ездзіць, гаварыць з людзьмі, расказваць пра іх праблемы і радасці. Цяпер мае мары адмяніліся. Мне хочацца так пражыць жыццё, каб на старасць не паміраць з дакорамі сумлення і не баяцца самой сябе.

Апора праваслаўя гэта манастыры. На бласлаўёнай Богам беларускай зямлі манастыры прыводзяць

да збаўлення многіх людзей. Спаса-Еўфрасіннеўскім саборам у Полацку апякуецца св. Еўфрасіння, князёўна, якая, пакінуўшы свецкае жыццё, выбрала службу Богу.

Прабываючы ў Полацкім манастыры адчуваецца радасць і дабрыня манашак, іх любоў да ўсіх людзей. Холад і мароз не перашкаджаюць жыць згодна з Божымі законамі, а пакора і паслухмянасць дадаюць сілы.

Месцам, у якое кіруюцца многія паломнікі з'яўляюцца Жыровічы, невялікі горад з манастыром у цэнтры. Мужчынскі манастыр, духоўная семінарыя, школа рэгенту — усё ў гэтым святым месцы, якое выбрала Божая Маці, з'яўляючыся на святой іконе. Ікону ў 1470 годзе знайшлі на грушы пастушкі. Пасля на гэтым месцы ўзвялі царкву, якая ў 1560 годзе згарэла, але ікона ўцалела. Цяпер тая ікона знаходзіцца ў іканастасе галоўнага сабора. Недалёка ад манастыра ёсць крыніца, якая дапамагае ў хваробах зімой і летам. Аздараўленні хворых людзей былі і тады, калі яны выкупаліся ў ёй і пры 18 градусах марозу. Заслужаныя Богу старцы памагаюць людзям, павучаюць як далей паводзіць сябе ў жыцці, часта дадаюць сілы і надзеі. У Жыровічах да айца Мітрафана заўсёды выстройваецца чарга людзей, якія хочуць пагутарыць са старцам.

Калі ў жыцці цяжка, няўдачы і праблемы, тады прыгадваюцца мне Жыровічы і Полацк, разглядаю здымкі. Хвіліны рэфлексіі, спробы напісання пра людзей і самую сябе кожнага дня дапамагаюць мне праходзіць маю дарогу.

Аня САДОЎСКАЯ

Уладзімір Арлоў. Адкуль наш род

Нашы герб і сцяг

Куды імчыць „Пагоня”

Вы, пэўна ж, ведаеце, які старажытны герб мае наша краіна?

Правільна, гэта конны рыцар з узнятым над галою мечам.

А ці вядома вам, што такіх старажытных гербаў, як наш, на свеце не вельмі шмат. Мы, беларусы, ганарымся тым, што нашаму гербу болей за семсот гадоў. Ён узнік неўзабаве пасля таго, як утварылася Вялікае княства Літоўскае.

Наш герб называецца „Пагоня”. Адкуль такая назва? А вось слухайце.

Багатая беларуская зямля з яе гарадамі і вёскамі, з рыбнымі рэкамі і поўнымі звярыны лясамі здаўна прыцягвала пражныя позірк чужынцаў. Яны хацелі захапіць Беларусь і часта нападлі на яе. 150 разоў урываўся сюды немцы-крыжакі. Каля сотні набегаў зрабілі татарскія аддзелы. Шмат гора прынеслі нашай Бацькаўшчыне войскі расійскіх цароў, якія лютавалі часам страшней за татараў.

Каб абараніцца і выжыць, беларусы заўсёды былі нападзены. Яшчэ з часоў славага Усяслава Чарадзея існаваў такі звычай: пасля нападу на паселішча ўсе мужчыны, што маглі трымаць зброю, пешкі ці конна дага-

нялі ворага, каб вызваліць палонных і паквітацца за забітых.

Гэты народны звычай называўся пагоняй. У Вялікім княстве Літоўскім ён стаў законам.

У тыя далёкія часы мастакі і пачалі маляваць „Пагоню” — узброенага рыцара на белым кані, што імчыць на бітву за родную зямлю.

Сем з лішнім стагоддзям таму апісанне „Пагоні” з'явілася ў летапісах. „Чалавек дарослы на кані з мечам, які можа абараніць Бацькаўшчыну сваю”, — старанна выводзіў летапісец, глядзячы на старадаўні малюнак.

У левай руцэ верхнік трымаў шчыт. Трохі пазней на шчыце з'явіўся шасціканцовы крыж. Ён быў падобны да крыжа, што некалі зрабіў для асветніцы Еўфрасінні полацкі майстар Лазар Богша. Крыж гэты беларусы надта шанавалі, а таму ў жорсткай сечы ён дадаваў мужнасці слабейшаму, а моцнага ваяра рабіў яшчэ мацнейшым.

Згодна з законам дзяржавы, „Пагоню” выразалі на пячатках, што цяпер па ўсёй Беларусі знаходзяць археолагі. Герб упрыгожваў гарадскія брамы і вежы, а таксама сцягі ваяводстваў, на якія дзялілася Вялікае княства Літоўскае, як цяпер наша краіна дзеліцца на вобласці.

„Пагоня” была і на гербах некаторых беларускіх гарадоў.

(працяг будзе)

Цягнулі за язык

Удзельнікі журналісцкіх курсаў.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Я ў Радзье „Рацыя” — гэта ёсць успамін! Тры дні жыцця маладога журналіста. А было гэта так.

Калі я супольна з сябрамі ўдзельнічала ў „зімніку”, наведаў нас журналіст Радзье „Рацыя” Міхась Андрасюк. Ён прыехаў дзеля кароткага інтэрв'ю і калі ўжо зрабіў сваё, запрапанаваў і нам, каб мы зрабілі ўласную перадачу. Такую прапанову ён абгрунтаваў тым, што моладзь інакш думае, што мы — маладыя людзі — зробім гэта па-свойму, арыгінальна. Працаваць журналістамі ўзяліся Міхаська Сцепанюк (Тодар), Чаруська Хіліманюк, Тамашка Суліма (Бояр) і я, Малгажата Карпюк (Марго). Галоўнай справай было зрабіць нейкі план, але як вядома, на практыцы не заўсёды яго трымаем.

У канцы мы вырашылі, што пара ўзяцца за працу. У два дні мы сабралі патрэбныя матэрыялы. А гэта не была такая простая справа. Мы часта, як кажуць, „цягнулі людзей за языкі”. Мы таксама можам пахваляцца, што ў нашым малым архіве

былі не толькі выказванні ўдзельнікаў; прыгажосці нашаму інтэрв'ю прыдалі Алег Латышонак і Юрка Ляшчынскі. Але смак няпростай працы мы спазналі толькі ў Радзье „Рацыя”. Там на пачатку мы наведалі ўвесь будынак, а пасля — за працу! Яна была сапраўды вельмі цяжкай, мы ўвесь дзень сядзелі за мантажом нашага матэрыялу, у час якога здараліся сюрпрызы — псаваўся камп'ютэр, але з дапамогаю працаўнікоў радзье мы хутка пераадолявалі аварыю. І ўдалося... Наша інтэрв'ю пайшло ў эфір. Скажу таксама, што ў прамым эфіры апрача нашага матэрыялу з'явіліся і мы самі, а дакладна — Міхаська і я. Вось гэта і было дасведчанне. Так працяглі тры цудоўныя дні, у час якіх я пасябрала з многімі людзьмі ды шмат даведлася пра працу журналіста. Наканец, супольна з сябрамі, я хацела б падзякаваць і пажадаць усяго найлепшага ўсім супрацоўнікам Радзье „Рацыя”, а перад усім ініцыятару нашай перадачы Міхаську Андрасюку.

МАРГО

Іаанна КАНАНЮК
(II „а” кл. Гімназіі ў Нарве)

* * *

Іду вуліцай.
На маё паліто
Асыпаюцца сняжынкі.
Твары людзей,
Якіх мінаю,
Шэрыя.
У іх сум.
Мой твар
Смяецца.
Я ўжо не памятаю,
Калі я апошні раз
Была шчасліва.

* * *

Мы зноў размінуліся.
Мы штотым раз часцей
Размінаемся.
Нам не хапае
Аднаго.
Часу на размову.

Агонь

У маіх далонях
Маленькая свечка
У маіх вачах
Адбіваецца агонь
Усе мае думкі
Як агонь
Спачатку грэюць
Потым — паляць
А пад канец
Астаецца толькі
Кучка попелу

Раніца

Што ты чуеш
Калі сонца
Будзіць цябе раніцай
Шчасце?
Смута?
Калі першыя промні
Падаюць у мой пакой,
Усё здаецца ажываць.
Усё жыве.
А ў тым фантане жыцця
Мёртвая, здаецца, толькі я адна.

Быць карыснымі для людзей

Гутарка з віцэ-консулам Генеральнага консульства РБ у Бела-стоку Ігарам СЯКРЭТАМ.

— Спалар консул, Вы ўжо паўтара года прапрацавалі ў белаастоцкім Генконсульстве Рэспублікі Беларусь. Ці ўсё ў Вашай працы выглядала так, як і ўяўлялася Вам раней?

— Павінен вам прызнацца, што раней я ніяк не ўяўляў сабе гэтай працы. Я закончыў Мінскі педагагічны інстытут замежных моў (цяпер Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт) па спецыяльнасці: перакладчык-рэферэнт англійскай і нямецкай моў у сферы міжнародных адносін. На дыпламата я не вучыўся.

— Дык як жа Вы трапілі ў дыпламатыю?

— Яшчэ вучачыся ва ўніверсітэце, я пачаў сваю працоўную дзейнасць. Паўтара года я працаваў ва Упраўленні міжнародных сувязяў Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь. У той час закончыў ўніверсітэт, там я зрабіў магістэрыю па міжнародных арганізацыях. Тэма маёй магістэрскай працы: „Міжнародная арганізацыя працы (МАП)”.

У канцы 1997 — пачатку 1998 г. мяне запрасілі на працу ў Міністэрства замежных спраў. Я пачаў працаваць у консульскім дэпартаменце. У 1999 годзе мяне накіравалі на працу ў Генеральнае консульства РБ у Бела-сток. Маім прызначэннем тут было займацца консульскімі справамі грамадзян Беларусі і Польшчы, якія прыехалі сюды ці выбіраліся ў падарожжа на Беларусь.

— Ці Ваша дзейнасць у Генконсульстве абмежавалася выдачай віз і пашпартоў, адным словам, афармленнем консульскіх спраў?

— Як паказаў час, то трэба было займацца практычна ўсімі справамі, якія датычацца дзейнасці беларускай консульскай службы ў Бела-стоку, а ад ліпеня да лістапада 2000 года давялося нават кіраваць консульствам. Калі я ехаў сюды, дык думаў, што буду пад кіраўніцтвам, а тут, бачыце, трэба было самому.

Не ўдаецца акцэнтаваць увагі выключна на консульскіх справах. Гэта ж Бела-сточчына з кампактна пражываючай часткай беларускай нацыянальнай меншасці. У сувязі з тым займаюць увагу культурныя справы, пытанні мала-

дзёжнага і турыстычнага абмену, а таксама гандлёва-эканамічных адносін.

У 2000 годзе было падпісана пагадненне між Бела-стокам і Гроднам, Камянецкім раёнам на Беларусі і Сяміяцкім паветам у Польшчы. Па ініцыятыве Генконсульства і пры дапамозе мясцовых улад і ўлад Беларусі было наладжана шэраг сустрэч бізнесменаў і прадпрыемстваў з Польшчы і Беларусі.

У нашай працы шмат часу адводзіцца таксама і справам функцыянавання пагранічных пераходаў. Бярэм удзел рэгулярна ў пасяджэннях двухбаковых падкамісій па трансгранічным супрацоўніцтве.

— Спалар консул, ці ёсць нейкая справа, якая Вас уразіла, можа лепш сказаць, здзівіла, калі Вы прыехалі працаваць у Бела-сток?

— Для мяне цікавінкай было тое, што консульства часта працуе ў рэжыме „хуткай дапамогі”. Працоўны дзень толькі ўмоўна пачынаецца а восьмай, а заканчваецца а шаснацатай трыццаць. На самай справе ў консульства звяртаюцца нават уначы. Вось, напрыклад, у сувязі са смерцю родзіча на Беларусі. Апрача таго, нашы грамадзяне часта звяртаюцца і па-за гадзінамі працы, калі некага абакралі ці здарылася аўтамабільная катастрофа.

Крадуць страшна. Штогод мы выдаем каля 430 пасведчанняў на вяртанне ў Рэспубліку Беларусь для беларускіх грамадзян, якія страцілі свае пашпарты ў выніку крадзяжу ці разбою.

— Ці да Вас звяртаюцца людзі толькі з консульскімі справамі?

— Не абавязкова. Часта, у асноўным гэта польскія грамадзяне, да нас прыходзяць з просьбай дапамагчы знайсці архіўныя весткі на Беларусі ў сувязі з вывазам на прымусовыя работы ў Германію ці дэпартацыяй у Сібір. Мы стараемся ўсім ім дапамагчы.

— Ці Рэспубліка Беларусь дае пра ліцэі і падставовыя школы з беларускай

мовай навучання так, як Польшча дае пра польскія пляцоўкі на Беларусі?

— Дапамагам гэтым ліцэям і школам, як можам. Стараемся забяспечыць іх прынамсі падручнікамі. Вось нядаўна 19 лютага мы завезлі ў Бельскі і Гайнаўскі беларускія ліцэі падручнікі, якія ўручаў асабіста намеснік міністра адукацыі РБ Пётр Кухарчык.

Рэгулярна перадаюцца газеты і кніжкі ў Гайнаўскі беларускі музей.

У бела-стоцкае прадшколле н-р 14 з беларускім аддзелам мы перадавалі не раз падручнікі, цацкі і іншыя рэчы. Цяпер кіраўніцтва прадшколля прасіла нас дапамагчы правесці ў іх рамонт. Генконсульства шукае магчымасці для аказання дапамогі прадшколлі.

Трэба сказаць, што мы ўдзельнічаем таксама ў кантактах паміж навучальнымі ўстановамі Беларусі і Польшчы. Гродзенскі ўніверсітэт вельмі дзейсна супрацоўнічае з Вышэйшай эканамічнай школай у Бела-стоку, а таксама ўніверсітэтам і політэхнікай.

Мы прымаем удзел у народных фестывалях, фестывалях беларускай песні, розных іншых урачыстасцях, якія адбываюцца на Бела-сточчыне ў беларускім асяроддзі.

— Як консульства адносіцца да беларускіх медыяў у Бела-стоку?

— Мы ведаем аб іх існаванні. На нашу думку, добра, што беларуская меншасць мае магчымасць размяшчаць сваю інфармацыю на беларускай мове ў прэсе і ў эфіры. Вельмі часта мы выкарыстоўваем матэрыялы з беларускамоўных перадач і прэсы ў сваёй працы. Яны дапамагаюць нам разабрацца ў сітуацыі, каб ведаць, чым жывуць беларусы ў Польшчы. Дзе што можам — дапамагам, стараемся ўдзельнічаць у жыцці беларусаў. Хочам быць карыснымі для людзей. Лічу, што найважнейшае — рабіць сваю працу якасна. Ад гэтага залежаць часам людскія лёсы.

Гутарыла Ада ЧАЧУГА
Фота Сяргея ГРЫНЯВІЦКАГА

Драўляная архітэктура

— Калі б рабіў я фатаграфіі пасля абвешчання гэтага конкурсу, нічога не атрымалася б. Для добрай фатаграфіі неабходнае цікавае месца, многа часу, адпаведная пара года і такое ж асвятленне. Мае фатаграфіі былі зроблены многа раней і некаторых аб'ектаў, якія я ўвекавечыў, ужо няма, — сказаў Уладзіслаў Завадскі з Гайнаўкі, пераможца фатаграфічнага конкурсу аб прыпушчанскай драўлянай архітэктуры.

Бела-вежскі нацыянальны парк і Сусветны фонд у карысць прыроды „WWF” аб'явілі фатаграфічны конкурс „Драўляная архітэктура вакол Бела-вежскай пушчы”. У выніку 37 аўтараў даслалі 130 фатаграфій. Камісія, якой старшынстваваў фатограф Віктар Волкаў, вылучыла працы ў дзвюх ка-

тэгорыях. У катэгорыі „Жыхары ваколіц Бела-вежскай пушчы” першую ўзнагароду атрымаў Уладзіслаў Завадскі з Гайнаўкі, а другую — яго дачка Анна Завадская, выпускніца Гайнаўскага белліцэя, якая студзіруе ў Гродне і Малгажата Карпюк, вучаніца згаданага ліцэя. Трэцяе месца заняла Мажанна Шкута з Бела-вежы. У катэгорыі „Госці вакол Бела-вежскай пушчы” перамог Караль Лёкоўскі з Бела-стока, а другое месца заняла Эдыта Блашчак з Варшавы. Трэція ўзнагароды камісія не прысвоіла.

Самыя лепшыя фатаграфіі паказваюцца на выстаўцы ў Асяродку прыродазнаўчай адукацыі ў Бела-вежы. Яе адкрыццё разам з уручэннем узнагарод адбылося 18 лютага 2001 года. На вы-

стаўцы паказваюцца дзве вялікія паметраў узнагароджаныя фатаграфіі: крыжа з раскідзістай вярбой (на здымку), якую зрабіў Уладзіслаў Завадскі і старых сенаў з традыцыйным абсталяваннем, якую даслала Анна Завадская і шмат каляровых і чорна-белых здымкаў. На вылучаных фатаграфіях можна ўбачыць, між іншым, крыжы, ветракі, аздобы драўляных хат і іх унутранае абсталяванне. Некаторыя зафіксаваныя фотаапаратам аб'екты зніклі ўжо з прыпушчанскага краявіду і толькі здымкі сведчаць аб іх прысутнасці ў мінулым. Інтэр'ер выставачнай залы (старыя лавы, пакрывала на ложак і палавік) таксама сугучны з фатаграфіямі. Арганізаваным групам паказваюцца слайды з прыкладамі драўлянай прыпушчанскай архітэктуры аўтарства Евы Мароз-Кэчынскай, Анджэя Кэчынскага і Стэфана Якімюка.

— Фатаграфію крыжа каля раскідзістай вярбы паміж вуліцай Гурная ў Гайнаўцы і вёскай Хітра зрабіў я яшчэ ў палове васьмідзесятых гадоў. Доўга чакаў я на адпаведнае святло і такое ж прыроднае афармленне. Дабіраўся да таго месца, ідучы па пояс у снезе. Бываюць такія здымкі, якія можна зрабіць толькі ў адпаведную пару года, — патлумачыў пераможца конкурсу Уладзіслаў Завадскі.

Фатаграфіяў Уладзіслаў Завадскі займаецца ўжо многа гадоў. З лепшых яго здымкаў можна было б падрыхтаваць альбом, але каб яго выдаць патрэбны спонсары. Мастак фатаграфуе, перад усім, прыпушчанскія краявіды, вясковую архітэктуру і вясковых людзей. Адным словам, дакументуе мінулае, чым таксама маглі б займацца супрацоўнікі асяродкаў культуры.

Аляксей МАРОЗ
Фота Уладзіслава ЗАВАДСКАГА

Актыўны аддзел ПТТК

Адбыўся справаздачна-выбарны з'езд Аддзела Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства (ПТТК) у Гайнаўцы. Налічвае ён 170 асоб і з'яўляецца адным з большых дый актыўнейшых у Падляшскім ваяводстве. Да з'езда працай аддзела кіраваў Станіслаў Мязвінскі.

Гайнаўскі аддзел арганізаваў пешаходныя рэйды „Анемон” і „Воўчым шляхам” ды экскурсіі „Надбужанскім шляхам”. Для дзяцей і моладзі праводзіліся „Канікулы з ПТТК” ды летняя „Маладзёжная школа турызму”. Неўзабаве будзе наладжана паездка моладзі вузкакалейкай з нагоды першага дня вясны.

Падчас з'езда дэлегаты выбралі праўленне і прэзідыум, які састаўляюць: Яніна Леўша (старшыня), Тадэвуш Тапольскі (намеснік старшыні), Анна Крышань (сакратар), Андрэй Бадавец (скарбнік) і Дар'юш Гарадэцкі (член). У праўленне апрача вышэйзгаданых увайшлі Надзея Суліма, Крысціна Яканюк, Ядвіга Рудзінская-Патэюк і Уршуля Нічыпарук.

Дэлегатамі Гайнаўшчыны на рэгіянальную канферэнцыю выбраны: Анна Крышань, Пётр Карпюк, Януш Анціпаў, Станіслаў Мязвінскі і Надзея Суліма.

(яц)

Польскія кветкі ў Опсе

У гэты дзень два разы перасячэм памежную зону, пашукаем ксяндза з Опсы, будзем уцякаць ад маладых лукашыстаў!

Аднак па чарзе...

З самага рання хацелася вычварыць нейкі фокус. І так, замест як людзі адразу паехаць у Браслаў, пагуляць там па рэстаранах, паляжаць на пляжы, — дык не.

— Давайце перасячэм памежную зону, — у нашай (усё ж інтэлігентнай) кампаніі запанавала маўклівая згода.

Замест дрыжаць уяўляючы паслядоўнасці, мы любаваліся шэдэўрам (па радзе): „Даставай, Язэп, гармонік”. — І так, пясчанымі дарогамі Нацыянальнага парку „Браслаўскія азёры”, уздоўж Богінскага возера і літоўскай граніцы, мы дабраліся ў Опсу.

Опса.

Усім чытачам, якія не кемаць „што гэта такое?” — падказваю: мястэчка з традыцыймі скандала. Трохвугольны рынак, касцёл у стылі несапраўднай готыкі, калгас, палац, у якім адвечна праводзіцца „грунтоўны” рамонт...

Як большасць турыстаў з Польшчы спыняемся ля касцёла. Насупраць зямельная панарама на возера Опса. Само наваколле касцёла быццам батанічны парк.

— Гэта наш ксёндз так устроіў, — пахваліла свайго пастыра бабуля, якая з’явілася як з-пад зямлі. — З Польшчы навёз усялякіх кветак, з самай Польшчы.

На прыкасцельным пляцы сотні аздобных раслін. Найбольш экзатычных, паўднёваамерыканскіх, азіяцкіх, афрыканскіх. Але ў Опсе і так яны — „польскія”.

— З усёй аколіцы едуць глядзець польскія кветкі, — з мацярынскай любоўю глядзела на экзатычную флору бабуля.

(Цяпер ведаю — чаму ў „крэсавых” песнях так многа кветак?!)

Наша беларуска-беластоцкая мова збіла з панталыку опсаўскага ксяндза. Змерыўшы нас дакладна зрокам, завёў дыпламатычную гутарку пра... кветкі! На беларуска-рускай трасяньцы. На пытанне пра забастоўку вернікаў, ксёндз таемна заўсміхаўся.

— Мне нада на паграбленне, — папрасіў у нас прабачэння і пайшоў на плябанію.

Ужо раней выявілася, што адно ксяндзы з Польшчы не заўважаюць нашага польскага акцэнта. Для іх мы былі звычайнымі беларусамі з Мінска ці Віцебска.

Інакш успрымала нашу беларускую мову бабуля ад „польскіх” кветак. Тое, што гаворым з ёю па-беларуску, не выклікала ні захаплення, ні абурэння. Быццам усе грамадзяне Польшчы ведаюць беларускую мову.

— Dzieńkuje wam, że przyjeżdżacie, — расчулілася старэча да слёз на развітанне, — że o nas pamiętacie.

Як добра мы скармілі, у Опсе багаслужбы вядуцца на польскай мове. Яны, чамусьці, таксама пахлі „экзатычнай” флорай.

Касцёл Іаана Хрысціцеля падобны на беластоцкую фару. Пабудаваны ён у 1887 годзе на сродкі графа Фелікса Брыль-Плятэра. Паводле легенды, у драўляным касцёле, што раней стаяў на гэтым месцы, згарэла многа вернікаў. Касцёл запалаў у час імшы. У 1949 годзе саветы зрабілі тут склад. Толькі сорок гадоў пазней вярнулі яго вернікам. Было пры тым многа шуму. Мясцовыя ўлады заўпарціліся, каб разам з касцёлам працавала канцэртная зала. Опсаўскія католікі не пагадзіліся з такім рашэннем. Ездзілі ў Мінск, пасля

Фрагмент палаца ў Опсе.

ў Маскву. У сталіцы Савецкага Саюза ім паабяцалі паспяхова справіцца з праблемай. Аднак мясцовыя ўлады пра нішто не хацелі слухаць. Урэшце і самі парафіяне пачалі баставаць. Пасля адной багаслужбы не выйшлі з касцёла. Спявалі, маліліся, успаміналі даўнія часы. Наперамен, у дзень вартавалі жыхары навакольных вёсак, ноччу мянялі іх мясцовыя. Касцёл вярнулі католікам пасля месячнай забастоўкі. На двары стаяла зіма.

— Ці не ў самае бойкае мястэчка Беларусі мы трапілі?

Што найбольш бянтэжыць у выглядзе беларускага мястэчка? Пустыя вуліцы, соннасць, марудная плынь часу. У Опсе ў даабедні час цяжка было сустрэць чалавека на вуліцы.

У палацы графа Брыль-Плятэра, пабудаваным у 1904 годзе ў эклектычным стылі, праводзіцца „грунтоўны” рамонт. Карацей кажучы, у будынку няма ні дзвярэй, ні акон. У будучыні хочучы памяціць тут інтэрнат для інвалідаў.

Уваходзім у пусты, незабяспечаны будынак палаца. Найперш чакае ве-

стыбюль, далей парадная зала, пасля вялікая дваравае тэраса з усходамі да возера.

Седзячы на мармуровых прыступках мы з палёгкай апусцілі ногі ў халодныя хвалі возера. З неба ліўся жар.

— Мець мільён долараў і гэтае месца ў Опсе, — марылі ўголас нашы мужчыны. Мястэчка Опса, са сваімі казачнымі краявідамі, чыста Смольнікі, пуп турыстычнай Сувальшчыны.

У закаханай парачкі, што шпацыравала па палацавым парку, пытаем пра дуб Напалеона. Папраўдзе Напалеон ніколі не завітаў у Опсу. Паводле легенды, спыніўся адно напалеонскі маршал, кароль Неапаля, Іаахім Мурат. Гэта ён меў прывязаць да згаданага дуба каня і тым самым раславіць Опсу. Прытым маршал закахаўся тут насмерць у Канстанцыю Плятэр, жонку „нелегальнага” сына караля Станіслава Панятоўскага — графа Станіслава Манузі з недалёкай рэзідэнцыі Бальмонт. Але гэта ўжо іншая гісторыя.

Ганна КАНДРАЦЮК
Фота аўтара

Праваслаўны маладзёжны хор на захадзе Польшчы

У канцы студзеня 2001 года ва Устроі, што знаходзіцца за Катавіцамі, адбыўся агляд калядных песень, на які быў запрошаны з Беластока маладзёжны хор парафіі Святога Духа пад упраўленнем Багдана Пуры.

У аглядзе ўзялі ўдзел калектывы з Устроі і Скачова, якія спявалі каталіцкія калядныя песні. Праваслаўныя калядкі спяваў толькі хор з Беластока.

Разам з хорам на аглядзе была дырэктар Цэнтра праваслаўнай культуры Ірэна Трашчотка, якая інфармуе нас пра паездку.

20 студзеня а шаснацатай гадзіне наш хор, гаворыць яна, выступіў у мясцовым касцёле ва Устроі, а ў той жа дзень а гадзіне дзевятнацатай — у Скачове, таксама ў тамашнім касцё-

ле. 21 студзеня наш хор выступіў у працэстанцкім зборы ў мясцовасці Охабы. Брава білі стоячы. Мо і не толькі таму, што наша моладзь добра спявае. Яны ж ведалі, што, каб выступіць у іх, моладзь мусіла „зрабіць” 1 450 кіламетраў.

Прымалі нас як гасцей, як блізкіх знаёмых. Далі нам дзе жыць, кармілі. У Охабах 21 студзеня быў урачысты абед у рэстаране.

Запрасілі нас ізноў на міжнародны фестываль рэлігійнай музыкі, які адбудзецца ў маі.

Пытаецца, як дайшло да гэтай сустрэчы, усміхаецца Ірэна Трашчотка. У верасні мінулага года ў нас у цэнтры на чавала 30 чалавек — „Polonia” са Злучаных Штатаў, Беларусі, Францыі, Бельгіі. Мы ім тут арганізавалі поўнае

харчаванне, вазілі іх у Белавежу, Супрасль. Арганізатарам была „Polonia” з Бельска-Белай. З імі быў маршалак тамашняга самаўрадавага сейміка Вітальд Дзяржаўскі з жонкай.

Аднойчы вечарам яны пачулі рэпетыцыю маладзёжнага хору Аляксандра Лысынкевіча, які працуе пры саборы св. Мікалая. Госці былі захоплены.

Ад’язджаючы, яны сказалі: „Сустрэнемся ва Устроі!” І праз пяць месяцаў мы былі ў іх.

Людзі з Устроі і Скачова 1-3 мая маюць быць у Беластоку. Хочучы наведаць месцы праваслаўнага культу на Беласточчыне — Супрасль, Святую Гару Грабарку, а пасля збіраюцца паехаць у Вільню.

Мясцовыя ўлады са Скачова.

Калі мы былі ва Устроі, Скачове і Охабах, намі апекаваліся вельмі добра. Таксама звязілі нас на экскурсію ў Віслу.

Трэба сказаць, што вельмі сардэчны быў у адносінах да нас евангеліцкі пастар у Охабах, падкрэсліла Ірэна Трашчотка.

Ада ЧАЧУГА

Нацыянальная тоеснасць і Царква

Зацікавілі мяне пажаданні Яго Блажэнства Савы, мітрапаліта Варшаўскага і ўсёе Польшчы („На зломе стагоддзяў” — „Ніва” н-р 1 ад 2001 г.), накіраваныя беларусам у наступным новым годзе: „А беларусам жадаю большай свядомасці сваёй нацыянальнай тоеснасці, унутранага патрыятызму, адвагі і адкрытасці, спалучанай з ліквідацыйнай бязліваасці — ва ўсіх яе аспектах”. Вялікая праўда! Іншыя нацыі бачаць нас так як бачыць Яго Блажэнства Савы. Хоць з другога боку нацыя як гра-

мадства не мае такіх сацыялагічных рысаў як, напрыклад, баязлівасць ці лянівасць. Яны, па-мойму, характэрны адзінкам, а не нацыі. Баязлівасць, лянівасць, ці п’янтства — гэта рысы грамадскасці абумоўлены перад усім палітычнай сітуацыяй дадзенай нацыянальнасці, а потым усімі іншымі фактарамі. А якія былі (ёсць?) палітычныя ўмовы беларускай меншасці ў Польшчы наогул усе ведаюць, не гаворачы пра палітычныя абставіны беларусаў у Рэспубліцы Беларусь.

Наша нацыянальная тоеснасць у невялікай ступені залежыць ад Праваслаўнай царквы, нацыянальнай свядомасці яе свяшчэннікаў. Калі свяшчэннік на ўроках рэлігіі гаворыць да дзяцей на іншай мове, чым мова бацькоў, калі ў царкве пропаведзь бацюшка кажа па-польску, то людзі міжвольна пачынаюць не шанаваць сваю родную мову. Калі бацюшка адмаўляецца памагчы згуртаванню праваслаўных беларусаў (прыклад гданьскай „Хаткі”), бо ён „палітыкай не займаецца”, не хоча мець клопату на галаве, а прытым Царква і хрысціянская вера не адрозніваюць на-

цыянальнасці, то, вядома, што ў грамадскасці паўстае разгубленасць: а можа фактычна малаважная тая беларускасць і можна быць праваслаўным паліткам? Толькі не ведаю, чаму Каталіцкі касцёл так клапаціцца пра сваіх польскіх вернікаў і калі трэба памагае ім (напрыклад, у час ваеннага становішча ў васьмідзесятыя гады).

Жаданні мітрапаліта Савы, накіраваныя беларусам успрымаю так, што Царква ў сваёй Божай службе большую ўвагу зверне на нацыянальнае адраджэнне беларусаў.

Міхась КУПТЭЛЬ

Гармонія жыцця

На правым беразе ракі Нарвы раскінулася вёска Рыбакі. Даў Бог, што не папала яна пад высяленне, калі будавалі Сяманоўскае вадасховішча. У гэтай вёсцы жыве Ніна Хлябіч — краўчыца, цудоўная і цікавая жанчына.

Нарадзілася яна 11 жніўня 1924 года ў суседняй вёсцы Бандары ў сялянскай сям'і. Вучылася ў школе ў Рыбаках, дзе закончыла чатыры класы. Яе настаўнікамі былі Стшалецкі і Жашатарскі.

Маладой прыгожай дзяўчыне не было дзе ўладкавацца на працу дык памагала ў гаспадарцы. Бацькі, падзарабіўшы трохі граша на арэлыцы, вырашылі

паслаць дачку вучыцца кравецкай прафесіі. І такім чынам маладая дзяўчына апынулася ў краўчыхі Марыі Квяткоўскай у Міхалове. Разам з ёю вучыліся яшчэ Марыся і Ліда з Таныцы-Гурнай. Навука трывала год і пяць месяцаў. Шылі яны сукенкі, гарсонкі, спадніцы, кашулі. Вучаніцы жылі ў сваёй шэфовай у адным пакойчыку. Ніна кожную нядзелю хадзіла пехатою 15 кіламетраў у родныя Бандары, каб запасціся на цэлы тыдзень харчамі.

Навуку Ніна закончыла ў 1939 годзе. На старой ручной машынцы шыла яна сабе і багацейшым аднавяскоўцам. Трэ-

ба было раздабыць грошы на лепшую машыну. У 1940 годзе купілі машыну маркі „Зінгер“, якая прыводзілася ў рух педалью. Круціць машынку нагамі было лягчэй і зручней. Запамяталася Ніне першая шлюбная сукенка, якую шыла яна ў 1941 годзе Любе Шульскай з Лукі. Была яна белая, доўгая да костачак, вышываная ў розы — зялёнае лісце, жоўтая сярэдзіна.

Маладой краўчыце работа ў руках аж кіпела. Шыла яна ўсё — карункавыя сукенкі да першай камуніі, дзіцячую школьную форму, сукенкі па журналах мод. Калі фасон з журнала не падыходзіў да канкрэтнай асобы, тады майстрыха прымяняла сваю кемлівасць, творча перапрацоўвала журнальны ўзор паводле свайго густу, а яе кліенткі выглядалі як парыжанкі.

Ваеннае ліхалецце жудасным адбіткам паклалася таксама і на лёсе маладой Ніны. У 1943-1945 гадах цяжка працавала яна на прымусовых работах у Нямеччыне. Шмат гора, холаду і голаду давялося ёй перанесці ў баўэраў, пакуль асвабодзілі яе савецкія салдаты.

У 1946 годзе Ніна сустрэла свайго Мішу і выйшла замуж у Рыбакі. Гаспадарка ў іх была слабая. Ніне прыходзілася працаваць на полі і займацца кравецтвам. Абшывала яна жыхароў шматлікіх вёсак між Міхаловам і Нараўкай, прыцягвала іх сваім умельствам, ласкай і мілай усмешкай. А шыла яна з усялякіх матэрыялаў — плюшу, аксаміту, яд-вабу, атласу, корту, саматканых матэрыялаў.

У Ніны трох сыноў — Іван, Шура і Лявонь. Лявонь — біяэнергэтрапэўт.

У фабрыцы працаваў я тры гады і тры месяцы. Пасля яе ліквідацыі большасць з нас трапіла ў цагельню. Там была страшная работа. Можна сказаць катаржняя. Быў я там паўгода. Людзі хварэлі, не было ўмоў для жыцця. Есці даставалі так мала, што жываты нам пухлі. Пачалі выпадаць валасы. Тыя месяцы аказаліся найгоршым перыядам майго жыцця. Не ведаю як, але рашыўся я ўцячы, а за мною яшчэ трое чалавек. Амаль тыдзень мы чакалі адпаведнага моманту. Далёка мы не ўцяклі. Сабакі, якіх за намі пусцілі немцы, хутка папалі на наш след.

Выстраілі нас перад камендантам і пачалося змаганне за жыццё. Немец выдумаў „латарэю жыцця”. Той, хто выцягнуў даўжэйшую запалку, перажыве. На чатырох двух мела памерці. Страху таго часу не забуду да канца жыцця. Калі выцягнуў я запалку, застыла маё сэрца, нават словы малітвы вылецелі з галавы. Білася толькі адна думка: „Божа, дазволь жыць”. Дазволіў, удалося мне, але карай быў не толькі страх: камендант загадаў нам вы-

шэнь і стараўся свайго ўнука хоць так вярнуць на добрую дарогу, яшчэ больш раз'юшыла малодчыка.

— Ну, калі б ён тыя грошы пазычыў, то ж яго я не біў бы! — апраўдваўся на пачатку разбору справы ў Акруговым судзе Андрэй М. — А так я як шалёны зрабіўся. Ну, хацеў проста дзедка правучыць!

Лютасць паводзін няўдзячнага ўнука ў адносінах да дзедка ашарашыла нават высокі суд, якому падобныя справы гэта штодзённы хлеб. Мацаку, адкормленаму на турэмных пайках за падаткі іншых грамадзян, хапіла б добра піхануць старэчу, і той ножык выпаў бы яму з дрыжачай рукі, і тыя 10 злотых адаў бы... За паперчыну, якую ўрэшце „пазычыў” ад забітага дзедка ўнучак, прысудзілі кару: 25 гадоў зняволення.

Лечыць ён паспяхова і людзі да яго за парадзі выстройваюцца ў чаргу.

У вольны ад работы час Ніну можна сустрэць на шпацыры або на лавачцы пад вярбай у „красным вугалку” (ёсць такое месца ў Рыбаках). Калісьці хадзіла яна з суседкай Насцяй па ягады ў Гарабінку, у Кут, што ў дзяржаўным лесе. „Назбіраем поўныя кошыкі ягад, — успамінае Ніна, — сядзем на траве-дарожцы, адпачываем і гутарым пра мілы родны кут, а потым памалу тэпаем два кіламетры ў вёску”. Ужо чатыры гады няма ў жывых суседкі Насці, з якой Ніна ўспамінала мінулае, сумавала па сваёй цяжкай маладосці. Штодзень спаглядае яна на суседчынае зачыненае акно і знерухамелья ў ім фіранкі. Усё прайшло: і радасць, і смутак.

Хаця Ніне споўнілася 70 гадоў, майстрыха працягвае сваю прафесійную актыўнасць. Улетку, пры адкрытым акне, адкуль відаць альшыну, майстрыха шые, шые, шые... Ейнаму занятку спадарожнічае перазвон салаўёў, кваканне жаб, клекатанне буслоў. Звонкі спеў галасістай птушачкі на яблыньцы-антонаўцы каля акна таксама цешыць душу вопытнай краўчыхі.

Жаль, што гады, быццам вада ў нашай рэчцы Нарве, працякаюць так хутка. Ніне Хлябіч, якая сваё жыццё прысвяціла кравецтву, чалавеку вялікай душы, сардэчнаму дарадцу жадаю многая лета. Хай яе майстэрства сцеражэ Бог, а перад ёю хай раскрыюцца светлыя дні, без ценю гора.

Віктар БУРА
Фота аўтара

Латарэя з запалкай

Успаміны Аляксея КАНДРАЦЮКА, жыхара Малінава, народжанага ў 1921 годзе.

Забралі мяне з братам блізняком на прымусовыя работы ў 1942 годзе. Аднак нашы дарогі хутка разышліся. Яўген трапіў у маёнтак пад Ольштынам, а я ў Кёнігсберг. Мяне і яшчэ двое чалавек забралі ў фабрыку ваеннага абмундзіравання. Не была яна вялікая, але работы было так многа, што чалавек пасля 12 гадзін, бо столькі мы працавалі кожны дзень, падаў з ног. У фабрыцы працавала пад 150 чалавек. Я трапіў у сартавальню. Маім заданнем было складанне вопраткі і пакаванне яе ў вялікія скрыні.

На працягу 12 гадзін толькі раз быў 15-хвілінны перапынак, каб закурыць. Той, хто не курыў, працаваў далей. Выйшла так, што я навучыўся і курыць.

Немцы даглядалі нас востра. Як пабачылі, што хтосьці адстае з работай, то так патрапілі здзяліць дубінкай па

спіне або па нагах, што кроў выступала на адзенне. За першыя дні работы атрымаў я каля 20 ран. Гаіліся яны паволі, але навучылі мяне цяжка працаваць, не думаць аб адпачынку.

Нядобра нас трактвалі немцы, ня добра. Майго сябра за тое, што замармытаў пад носам, вылаяўся паціху, пабілі да непрытомнасці. Коля ляжаў у бараку цэлы тыдзень сам, без дапамогі — нават нам забаранілі памагаць яму. Пакутаваў хлопец доўга. Ноччу, калі гасілі святло, у перапынках між кантролямі, мы памагалі яму. Дайшоў ён да сябе, але адбілася гэта на яго здароўі.

Першы месяц кармілі нас, можна сказаць, добра. Даставалі мы страву падобную на наш кулеш. Не была яна смачная, але цёплая і напаўняла страўнік. Потым было штотараз горш. Атрымлівалі мы толькі па 200 грамаў сухога хлеба і кварту чорнай кавы — нічога больш. Гэтага мела хапіць на суткі. Пахуднеў я тады на 10 кілаграмаў.

Калі б швагер азваўся, не было б трагедыі...

Прагны ўнучак

Дзед заапекаваўся быў унукам Андрэем, ад якога нават маці адварнула. І сястру Андрэя М., сваю родную ўнучку, таксама прыняў на сваю кватэру, разам з мужам Янам К. і іхнымі дзецьмі. Васемідзесяціпяцігадовы дзядуля, хоць ведаў добра ўнука, злодзея і алкаголіка, які спажываў усё што хоць крыху пахла гарэлкай, узяў яго пад свой дах, калі таго выпусцілі з турмы. А што было рабіць? Ніякай падмогі хвораму старэчы не было ад „падапечных”, але ж кроўныя нашчадкі...

4 кастрычніка 1999 года Андрэй М. піў са шваграм Янам К. Калі не стала грошай, унук накіраваўся да дзедка.

— Пазыч, стары, нам на гарэлку! — дыхнуў перагарам у твар падрэмаваючому старэчу.

— Хопіць піць! Не маю, дык не дам, а калі б нават і меў, то не пазычыў бы! Годзе!

Унучак заграбастаў дзядулю ў далоні далакопа. Дзедка тузануўся, схопіў сцізорык. Царапнуў ім унучка злёгка, бо колькі ж у ім можа быць сілы ў параўнанні з бамбізам, выхаваным на яго хлеб! Андрэй М. схопіў дзедкаву палачку і пачаў у шале малаціць старэчу па галаве. Бездапаможнасць ахвяры, дагэтуль стараючайся яму дагадзіць, хоць, вядома, дзед за словам ніколі не лез у кі-

капаць магілы для пройграных уцекачоў і глядзець на іх смерць. Вобраз гэты стаіць мне перад вачыма да гэтай пары.

Працаваў я там яшчэ тры месяцы. Потым пачалі нас пераводзіць з фабрыкі ў фабрыку. Немцы сталі ўцякаць перад рускімі.

Дзякуючы Богу, прыйшла Савецкая Армія. Якія б яны не былі, але гэта амаль сваякі, не такія зверы як немцы. Змабілізавалі яны і мяне. Вяяваў я разам з імі да апошніх дзён вайны. Не было лёгка, але напэўна лепш, чым у немца на работах.

З рускай арміяй вярнуўся я дамоў. Пачаткова не хацелі адпусціць дахаты, прытрымлівалі, але капітан аказаўся добрым чалавекам, дазволіў паехаць да сям'і. А ў хаце чакаў ужо брат Яўген ды маці з сястрой. Шкада, што не пабачыў я ўжо бацькі, шкада... але жыць трэба было далей.

Паўліна ШАФРАН

Праз тыдзень успаміны Яўгена Кандрацюка.

Швагер увесь час быў у хаце дзедка Казіміра С. Кажы, п'яны быў, нічога не чуў. Іншы раз тлумачыць, што пабачыўшы, як жончыны сваякі б'юцца, уцёк з кватэры. Андрэй М. пацвердзіў, што швагер можа нічога не памятаць, бо ж выпіўшы быў. Іншы сведак, усё ж, бачыў іх абодвух разам адразу пасля забойства гаспадара. Суд не мог акрэсліць, які быў удзел Яна К. у гэтай справе. Прымусовае маўчанне, страх перад вылюдкам ці сапраўды немагчымасць рэагаваць пад уплывам алкаголю давяло таксама да трагедыі, якая скаланула людзьмі. А можа гэта была звычайная абыякавасць Яна К., бацькі двух праўнукаў забіванага на яго вачах палкай па галаве? Людзі апраўдваюць усё гарэлкай.

Лукаш ПРАВАСУД

Як не парк, то запаведнікі

— Падляшскі захавальнік прыроды падрыхтаваў план стварэння новых запаведнікаў на тэрыторыі амаль 10 тысяч гектараў Белавежскай пушчы. Прадугледжваюцца запаведнікі ў 95 кварталах надляснацтваў Гайнаўка, Белавежа і Броўск. Новыя запаведнікі ваявода можа стварыць без згоды самаўрадаў, — заявіў намеснік старшыні Ваяводскай управы сялянскай партыі ПСЛ Мікола Яноўскі на прэс-канферэнцыі 6 сакавіка 2001 года ў Дубічах-Царкоўных. — Лічу гэту пастанову шкоднай, бо пушчу трэба ахоўваць актыўна, а не прыглядацца як ляжаць і гніюць дрэвы.

Прадстаўнікі самаўрадаў, якіх напрасіў я пракаментавачь ініцыятыву ваяводскіх улад, казалі наступнае:

Вольга Рыгаровіч — вайт Гайнаўскай гміны: — Я супраць стварэння новых запаведнікаў. Мяне абурала, што такія планы не кансультуюцца з грамадствам. 15 лютага 2001 года адбылося пасяджэнне Грамадскай навуковай рады Ляснога прамацыйнага комплексу „Белавежская пушча” і не гаварылася там пра новыя запаведнікі. Стваряючы іх, улады пазбягаюць кансультацый з самаўрадамі, неабходных пры заснаванні новых паркаў. Самаўрадам залежыць, каб такія справы,

Хто нам паможжа?

Са жніўня мінулага года бельская паліцыя ўважна прыглядаецца гандлярам з-за ўсходняй мяжы на мясцовым базары. Нічога не было б у тым дзіўнага, калі б не банда, якая вымагае на базары грошы. Пацвярджаюць гэта гандляры, якія сталі ахвярамі сваіх пабрацімаў.

Бельскі базар — месца, дзе ў кожную пару дня і ночы можна купіць гарэлку, папярсы, а нават дзяўчыну для забавы. „Цэны, у параўнанні з Беластокам, — гаворыць адзін з таксістаў, — канкурэнтныя. Бывае і так, што ад поўначы да 4 гадзіны раніцы заказваюць у мяне праезд з неспадзяванкай, значыць з „б... і гарэлкай”. Здабыць гэту інфармацыю не было цяжка, а за дадатковай аплатай таксіст расакрэціў цэннік начных паслуг. А „суседкі”, як пяшчотна называюць іх мужчыны, цэняцца ў адпаведнасці з узростам. Бываюць і 18-годкі, і 60-гадовыя. Апрача начных заняткаў „дзяўчаты” мусяць плаціць удзень, калі прадаюць тавар на базары. Выкуп збіраюць рослыя літоўцы з нажамі і пісталетамі. (Купіць пісталет на бель-

Непрыдатныя суполкі

У сямідзесятых гады праводзілася дрэнажванне палёў і меліярацыя сенажацей. Гэтымі справамі займаліся водна-меліярацыйныя ўстановы. У гмінах узніклі водныя суполкі, якіх абавязкам было ўтрыманне ў належным стане меліярацыйных аб’ектаў, равоў ды калодзежаў. Коштамі меліярацыі абцяжараны былі сяляне, якія плацілі адпаведны падатак.

Водна-меліярацыйныя ўстановы зніклі з уваходам рыначнай эканомікі. Аказаліся непрыдатнымі. Узровень вады ў глебе настолькі панізіўся, што зараз трэба займацца навадненнем. За меліярацыйнымі равамі ніхто не наглядае. Заражаюць яны пустазеллем. Аднак водныя

вырашаліся пры нашым удзеле. Пратэст накіруем да ваяводы.

Станіслаў Куявік — вайт Белавежскай гміны: — Самае адмоўнае — адсутнасць перамоў з самаўрадамі. У гмінах павінен быць графік стварэння запаведнікаў. Цяпер улады стараюцца выкарыстаць юрыдычныя хітрыкі і стварыць іх без згоды грамадства. Я — ляснік і бачу, што непатрэбная такая колькасць запаведнікаў на абшары ажно 10 тысяч гектараў. Дастаткова стварыць запаведнікі на 3 тысячых гектараў, дзе ахоўваліся б расліннасць ці матылі, але раней павінны быць вырашаны пытанні падаткаў для гмін.

Уладзімір Пятрочук — стараста Гайнаўскага павета: — Гэты план надта моцна ўскладніць гаспадарчае выкарыстанне лесу. Можна абмежавацца да пашырэння зонаў аховы шляхам стварэння новых запаведнікаў плошчай 1,5 — 2 тысячы гектараў. 23 сакавіка г.г. адбудзецца пасяджэнне Грамадскай навуковай рады Ляснога прамацыйнага комплексу „Белавежская пушча” і Навуковай рады Белавежскага нацыянальнага парку, на якім будзем абмяркоўваць павышэнне стандартаў аховы Белавежскай пушчы. Спадзяемся тады высветліць справу новых запаведнікаў.

Аляксей МАРОЗ

скім базары справа зусім нескладаная). Ірына з Ліды, 36-гадовая бландзінка, адна з ліку „дзяўчат”, расказала ў сабе аднаго са старэйшых гараджан і заявіла яго ў касцёл. Аднак „сябры з пісталетамі” не хацелі так хутка яе адпусціць. Пачалі находзіць „маладую” пару. Калі не хапіла грошай, Мар’ян М., муж Ірыны, вырашыў паведаміць паліцыю.

І такім чынам праўда аб вымагальніках выйшла наверх. Аднак ненадоўга. Чаму? А хто будзе займацца відавочнымі справамі, калі няма грошай на падставовыя патрэбы, гавораць паліцыянтны. Няма чаму дзівавацца, калі яны самі добра на гэтым зарабляюць. Як? Не ва ўсіх рапартах трэба адзначаць, колькі бутэлек гарэлкі было канфіскаваных, а і „дзяўчына” — мілая і голая, патрапіць прыхарашыць начную службу. Гэтым хвастаюцца самі паліцыянтны, упэўненыя ў сваю бяскарнасць. Замест прыкладацца да работы, не патрапіць нават стрымаць службовую таямніцу! Арыштавання бандытаў з бельскага базара прыйдзе яшчэ доўга чакаць. Доказаў і сведкаў бракуе, а людзі баяцца... Хто ім і нам паможжа?

А. Н.

суполкі не забываюць браць ад сялян грошы за кансервацыю аб’ектаў.

У Чаромхаўскай гміннай управе працаўніца сельскагаспадарчай службы сказала наступнае: „Не хапае фінансавых сродкаў, каб усюды былі абкошаны равы. Датацы на гэту мэту невялікія. Работнікі дорага абыходзяцца. Узносы гаспадароў не пакрываюць патрэб водных суполак”.

Па-мойму, суполкі сёння непрыдатныя, бо не спраўляюцца з абавязкамі. Навошта селяніну плаціць 21 зл. ад гектара ў год, калі нічога там не робіцца. Мне здаецца, што час адмяніць закон, які з’яўляецца рэліктама камуны. Людзі навучыліся ўжо дбаць пра сваю маёмасць і самі ачысцяць роў ці абкосяць траву на сваім участку.

Уладзімір СІДАРУК

Пладавітыя бабры

У мінулым годзе паўтысячы сялян хадайнічалі перад ваяводскімі ўладамі аб кампенсацыі за прычыненныя бабрамі шкоды. Калі за нанесеныя ваўкамі страты кампенсацыі выплачваюцца гаспадарам без затрымкі, дык на бабрыныя шкоды грошай не прадугледжана (на гэту мэту спатрэбілася б паўмільёна злотых). А баброў у нас штораз больш.

У палове XIX стагоддзя пагалоўе баброў амаль поўнаасцю было знішчана. У 1955 годзе статак баброў быў адноўлены ў беларускай частцы Белавежскай пушчы, адкуль перайшлі яны ў Белавежскі нацыянальны парк і сталі будаваць хаткі і запруды на рацэ Гвознай. Цяпер бабры сустракаюцца на ўсім Падляшшы і праблемай становяцца шкоды, якія наносіць яны сельскай гаспадарцы. У выніку бабрынай актыўнасці падтапляюцца лугі і ляссы, падгрызаюцца дрэвы да 1 м у дыяметры.

У рамках праграмы актыўнай аховы баброў Польская акадэмія навук супольна з Польскім паляўнічым саюзам адлаўліваюць баброў у паўночна-ўсходняй частцы краіны і вывозяць іх у заходнія і паўднёвыя ваяводства. Бабры лёгка прыстасоўваюцца да новага, нават неспрыяльнага для іх асяроддзя. Бабры вельмі пладавітыя, а паколькі знаходзяцца пад аховай, дык неўзабаве не будзе нават дзе іх перасяляць. У такой сітуацыі падляшскі захавальнік прыроды прапануе адмяніць ахову баброў і дазволіць арганізаваць на іх паляванні.

Вынік бабрынай актыўнасці: падгрызенае дрэва над ракой.

У польскім заканадаўстве няма юрыдычных вырашэнняў, якія прыстасоўвалі б законы аб ахове прыроды да абавязваючага ў гэтай дзеляцы права ў Еўрапейскім Саюзе. У краінах ЕС кожнае рашэнне аб захаванні відавочна і генетычнай разнароднасці кансультуецца з грамадствам і прымаецца ў якасці кампрамісу паміж грамадскім дабром і дабром самой прыроды.

Міхал МІНЦЭВІЧ
Фота аўтара

ВЕР — НЕ ВЕР

Астроне! Прысніўся мне незвычайны сон. Быццам на ўлонні прыроды адбываецца нейкае святкаванне. Навокал паўкругам сядзяць людзі, а ўсрэдзіне знаходзіцца быццам бы цыркавая арэна, але парослая травой. З левага боку ад мяне, як бы перад гледачамі, сядзіць мой знаёмы, які жыве на іншым кантынентце. Я бачу ўсё, як на карцінцы. Пачынаю размаўляць з гэтым чалавекам. Пытаюся, ці атрымаў ён здымкі, якія я яму пераслала летам. А ён, аказваецца, іх не атрымаў. Мне прыкра.

На арэне няма ніякіх выступленняў, яна пустая, толькі многа-многа людзей сядзіць і чакае. Мой знаёмы быццам бы тут ганаровым госцем.

І потым ужо я ў нейкім доме. Быццам ён стаіць над морам. Нейкі момант бачу мора, якое, успененае, з высокімі хвалямі, выглядае грозна. Дом, у якім я знаходжуся, гэта быццам бацькоўскі

дом. Да яго дабудаваная вялікая, закрытая веранда, быццам бы прадаўжэнне хаты. Я знаходжуся на гэтай верандзе. На момант паявілася мая мачыха. Бачу на вялікім сталё розныя стравы. Усё гэта, ведаю, падрыхтавала мая мачыха. Бачу паштэт, далей стаіць міска са змеленым мясам на галубцы. Во, падумала я, мачыха, пэўна, галубцы будзе рабіць.

Астроне, мне здаецца, што гэта кепскі сон. А што ты мяркуеш аб ім?

ВІКТОРЫЯ

Вікторыя! Твой сон, несумненна, нядобры. Усе яго элементы сведчаць пра нейкія клопаты, непрыемнасці, фальш. Мяркуй сама, ты бачыла тую арэну, а гэта ж гаворыць за тое, што ёсць нехта няшчыры ў адносінах да цябе. Мноства людзей, што сядзелі навокал, гаворыць аб утраце самастойнасці. Значыць, нехта будзе мець на цябе ўплыў, але я няўпэўнены, ці добры.

Хаця адзін момант, але ты бачыла ўспененае мора з высокімі хвалямі. Гэта таксама гаворыць аб нейкай даволі грознай для цябе падзеі. Можна нехта цябе балюча пакрыўдзіць.

Ну, і зноў жа ты была ў бацькоўскай хаце, але бачыла там адно мачыху. Гэта сведчыць аб няўхільнай крыўдзе і прыкрасях. А мо ты захварэеш?.. Мяса, якое ты бачыла на сталё, можа сведчыць пра клопаты са здароўем.

АСТРОН

*Hurtownia zniczy „Luiza”
zaprasza do współpracy.
Антвовы склад знічаў „Luiza”
запрашае да супрацоўніцтва.
ul. Scalenkowa 34, Białystok
tel. (+48 85) 653 39 16*

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмавая рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.
Internet: http://www.kurier-poranny.com/niwa
E-mail: niwa@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Галоўны рэдактар: Віталь Луба.
Сакратар рэдакцыі: Аляксандр Максімоў.
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.
Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.
Канцэлярыя: Галіна Рамашка.

Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.
Друкарня: „Orthdruk”, ul. Składowa 9, Białystok.
Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na III kwartał 2001 r. upływa 5 czerwca 2001 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.
2. Cena prenumeraty na III kwartał 2001 r. wynosi 19,50 zł.
3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00. Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Oddział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 2,80 zł, a kwartalnie — 36,40 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,10 (kwartalnie — 53,30), pocztą lotniczą: Europa — 4,70 (61,10), Ameryka Płn., Afryka — 5,30 (68,90), Ameryka Płd., Środk., Azja — 5,90 (76,70), Australia — 7,70 (100,00). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Białystok, 11101154-401150015504.

